Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...ССС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...гэмнай 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 80 (13875) | 1975 оной апрелиин 5, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОХО УЧИЛИЩИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ РСФСР-эй ГАБЬЯАТА НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Техническэ мэргэжэл олгохо һуралсалай талаар габьяануудтай байһанайнь түлөө РСФСР-эй техническэ мэргэжэл олгохо һуралсалай багшын габьяата нэрэ зэргэ нимэ хүнүүдтэ олгохо:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Зеленкин Евсей Ермолаевичта — техническэ мэргэжэл олгохо городской наймадахи училищиин һуралсалай-үйлэдбэриин хүдэлмэриин талаар директорэй орлогшо, Буряадай АССР.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1975 оной апрелиин 3.

***

...АРТИИН УРЯАДА ХАРЮУ

...ОНОЙ ЭТИГЭЛ—БИДЭНЭЙ ҺЭШХЭЛ

...табан жэл дүүрэхэ тээшээ шэглэжэ, һүүлшынь, ...хы жэлдэ дутуу юумэеэ усадхаха, амжалтаяа ...арьбадхаха гэһэн тон ехэ зорилго совет арадай үмэ... ...гдаад байна гээшэ. Түрэл арадтаяа хамта алха... ...сэбтэ табан жэлдэ эрхим амжалта туйлаха гэжэ ...нскэ хүдэлмэрилэгшэдшье аһан ехээр оролдоо юм ...а. Хүн зоной элүүр энхые сахижа, тэдэнэй ами ...й түлөө харюусалгаяа һайса ойлгоод, һайнаар ху... ...гээшэ эмшэн хүнэй нангин уялга.

...энэ бэшэг соогоо харгы замай 4-дэхи больницын ...тивэй ажал хэрэг, зорилго тухай тобшо тэдыгээр ...һанаатайбди.

...0 ондо ЛВРЗ-гэй болон Зүүн Сибириин түмэр за... ...аһагай больницанууд ниилүүлэгдэжэ, харгы замай ...больница бии болоһон юм. Манай больницада хү... ...ргалдаг бүхы арга хэгдэдэг гээшэ. Консультаци ...мүн ЛВРЗ-гэй поликлиникэнүүдые бидэ хангадаг...

...адай гигант — ЛВРЗ-гэй, хүүргэнүүдэй түмэр хэ... ...бүтээдэг заводой, республикын дэбисхэр дээгүүр ...н түмэр замай бүхы хүдэлмэришэдые, Улаан-Үдын ...нодорожно райондо ажаһуудаг хүн зониие хангана. Гадна БАМ-ай барилгашадай элүүр энхые сахил... ...нда даалгагданхай. Тиихэдэ ЛВРЗ-гэй шефтээ аба... ...рүүнын аймагай ажалшадта туһаламжа үзүүлэгдэ... ...эшээнь, нёдондо манай больницын тусхай бригада ...аар ябаад ерээ һэн.

...ее манай больницада 650 орон тоологдоно. 190 ...дунда эрдэмтэй медицинскэ 400 мэргэжэлтэд хүдэл... ...эрдөө, бүхы хүдэлмэрилэгшэдыемнай тоолобол, хам... ...1100 хүн болодог.

...териальна баялиг бии болгожо, арьбадхажа байдаг ...дэй элүүрые хамгаалха гэшэ тусгаар харюусалга... ...эрэг. Тинмэһээ больницаяа үргэдхэхэ, мүнөө үеын ...хэрэгсэлээр хангаха хүдэлмэри ябуулагдаа юм ааб ...Мүнөө больницын шэнэ байшан баригдажа байна. ...най 300 оронтой байха. 1976 ондо тэрэнэй барил... ...рэхэ. Тиихэдэнь бүхы дээрээ 850-аад оронтой бо... ...Барилгын түрүүшын хуби 1975 оной һүүл ...шаглалгада үгтэхэ юм.

...ин мүнөө дээрээ бэрхэтэйшэг байдалтайбди. Юуб ...больницымнай олон таһагууд город соогуур эндэ ...оршодог. Энэ ушар хадаа ажалыемнай орёо болго... ...адаг. Тинмэһээ шэнэ байшангай түргөөр бариг... ...эсэжэ ядан хүлеэдэг байһамнай ойлгосотой бэзэ.

Гэхэтэй хамта шэнэ байшан баригдахадаа, медицинскэ техникын шэб шэнэ зүйлнүүдээр хангагдаһан байха юм. Эрдэм техникын хубисхалай боложо байһан сагта медицинын аргада хэрэглэгдэдэг техникэ хүгжэлсэнэ.

Теэд байшангай баригдахые хүлеэгээд лэ, гараа хабсараад һуудаг бэшэ, баһа хаба соогоо шэнэ техникэ, шэнэ онол арга хэрэглэхэ, медицинын эрдэмэй хүгжэлтэһөө таһархагүй гэжэ оролдогдоно. Жэшээнь, амисхаалай бронхоскоп, фиброгастроскоп (хотые досооһоонь харадаг аппарат) гэхэ мэтын шэнэ аппаратура хэрэглэнэбди. Һаяхан «Хирана» гэжэ наркозно аппарат ашаглаһхайбди.

Бидэнэй зорилго юун бэ гэхэдэ, үбшэнтэниие аргалжа, элүүр болгоод, ажалайнь жагсаалда бусааха — нимэ байна ха юм даа. Теэд хүнэй үбдөөд, манда хандахые хүлеэхэ бэшэ, олоной дунда санитарна гэгээрүүлгын, элдэб үбшэнһөө һэргылүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Тиимэ зорилготойгоор заводуудта, ЛВРЗ-гэй харьяата ГПТУ-да, Улаан-Үдын локомотивна болон вагонно деподнуудта — бүхы дээрээ элүүржүүлгын юһэн пункт хүдэлнэ. Санбюллетеньнүүдые гаргадаг аабзабди даа. Зүүн Сибириин түмэр замай харьяата медицинскэ эмхи зургаануудай дунда тэрээгээрээ 1974 ондо 1-дэхи һуури эзэлһэн байхабди. Гадна медицинскэ темэдэ лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд болодог.

Ажалай шанар тухай хэлэбэл, нимэ байна. Врачнуудаймнай олонхидынь ординатура дүүргэһэн гү, али мэргэжэлээ дээшэлүүлгын бэлэдхэл гараһан нүхэд юм. Хүдэлмэрилэгшэдэймнай дунда 594 хүн коммунис ажалай ударнигай солотой. 193 хүн тэрэ үндэр нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэнэ. Дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэднай **мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэдэй конкурсдо** хабаададаг. Больницымнай хорин таһагай 12-ынь «Коммунис ажалай таһаг» гэһэн нэрэ зэргэтэй. Зүүн Сибириин түмэр замай харьяата медицинскэ эмхи зургаануудай хоорондо 1973 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр манай больница 1-дэхи һуури эзэлһэн юм.

Үндэр нэрэ зэргэ олгохо хэрэгтэ имагтал мэргэжэлэйнь шанар, ажалдаа ямараар хандадаг байһаниинь харгадада абтадаг бэшэ, харин бүхы талаһаа сэгнэгдэхэ ёһотой бэзэ. Жэшээнь, мэргэжэлэй шанарые дээшэлүүлхэһээ гадна, врач гү, али фельдшер ниитын ажалда ямараар хабааданаб, юрэнхы эрдэмээ хэр дээшэлүүлнэб гэхэ мэтын асуудал анхарагдана.

Тэрэ талаар коллектив дотор юу хээн хэгдэдэг. Жэшээнь, профсоюзай организациин МК-гай түрүүлэгшэ И. Э. Ложеницынагай үүсхэлээр уншагшадай конференцинүүд ехэ һайнаар үнгэрдэг юм. Январь һара соо А. Калининай «Хүн түрэлтэнэй эхэ» гэжэ повестиие зүбшэн хэлсээ бэлэйбди. Март соо Ю. Бондаревой «Халуун саһан» гэһэн номоор ехэ һонин конференци болоо. Февраль соо «Хүн гээшэ ажалаараа алдартай һайхан байдаг» гэһэн темээр диспут болоо. Гадна Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулан, гурбан үеын хүнүүдэй уулзалга үнгэргэгдөө. Эдэ мэтын хэмжээ ябуулгануудай хүмүүжүүлхы удха шанарые онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ.

Манда 20 политкружок хүдэлнэ. Олон хүн марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ һурадаг. Иигэжэ үзэл бодолоо хурсадхажа байгаагүй һаа, үе сагайнгаа ябасаһаа таһаржа болохоор ха юм. Тиимэһээ партийна организациин секретарь Э. Е. Васильева энээндэ анхаралаа онсо хандуулдаг.

Хүниие аргалхын тула медигүүд өөһэдөө элүүрнүүд байха ёһотой. Тиимэһээ бэе махабадаа хатуужуулхын тула сүлөөтэй сагтаа спортоор элдэб мүрысөө үнгэргэнэбди. Городой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй спартакиадын болоходо, санашаднай 2-дохи, конькишаднай 3-дахи һууринуудые эзэлээ юм. Апрель соо Илалтын ойн баярта зорюулагдаһан кроссой болоходо, манай гүйгөөшэд хабаадаха гэжэ һорилго хэнэ.

Дайнай болон ажалай ветеранууд залуушуулда һайн жэшээ харуулдаг. Главна врачай орлогшоноор Г. Н. Богайчук, С. С. Рыбинская, үбшэнтэниие абадаг таһагые даагша М. М. Потоцкая (дайнда фельдшер ябаад, һүүлдэнь мединститут дүүргэһэн), санитарка А. Н. Ефремова, сестра Г. Н. Куца болон бусадые эндэ нэрлэмээр.

Ямаршье коллективтэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй үүргэ ехэ гэжэ мэдээжэ. Эдиршүүлые хажуудаа абаад, тэдэнээ тон зохидбор һурган хүмүүжүүлдэг нүхэд манда олон. Жэшээнь, 1-дэхи хирургическа таһагай ахамад сестра Т. М. Ермоленко санитаркаар хүдэлдэг эдирхэн басагые — Наташа Поповае шефтээ абанхай.

Оройдоо дутуу дундагүйгөөр хүдэлнэбди гэжэ хэлэхэ аргамнай үгы. 1974 оной дүн гаргаад, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые хараадаа абан, 1975 оной түсэб табижа, тэрэнээ зүбшэн хэлсэхэдээ, хамаг дутуугаа элирүүлжэ, тэрэнээ заатагүй усадхаха гэлсээ һэмди.

Үбшэниие, элдэб хэжэг хамшагые түсэблэхын аргагүй юм бээз. Гэбэшье тэдэнэй аюулые урндшалан хараха, хүнэй үбдэхэгүйн түлөө тэмсэхэ гээшэ бидэнэй түрүүшын уялга. Тиимэһээ таһагууд хоорондын социалис мүрысөөнэй дүн гаргаха үедэ аргаламжын хүдэлмэриин сэгнэлтэ гол үүргэтэй байдаг.

Больницын болон таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд партийна организацитай, ниитын бусад эмхинүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэдөө, бага бэшэ амжалта туйладаг, саашадаашье тиигэхэ бээз гэжэ һанагдана.

Р. ЦЕДЕНОВ,
больницын главна врач.
А. ДОНИРОВА,
1-дэхи хирургическа таһагые даагша.

***

Апрелиин 19-дэ—коммунис субботник

КОМБИНАДАЙМНАЙ ХУБИТА

Онохойн модоной комбинадай коллектив апрелиин 19-дэ үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Москвагай түрүү предприятинуудай коммунис субботник үнгэргэхэ тухай үүсхэлые дэмжэн, урда жэлнүүдэйхи шэнги энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ манай комбинадай ажалша коллектив нэгэн дуугаар мэдүүлһэн байна.

Коммунис субботнигто хабаадалсаха тухай асуудал парткомой заседани дээрэ, партийна эхин организацинуудай хамтын суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ, дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа бэлэй. Зүгөөр предприятиин үйлэдбэриин өөрсэ байдалһаа уламжалан, апрелиин 19-дэ коллективээрээ булта гаража хүдэлхэ аргагүй дээрэһээ тэрэ болотор таба дахин воскресник эмхидхэхэ гэжэ шиидхэһэн байгаабди. Субботнигто зорюулһан воскреснигүүдтэ хамтадаа 2024 хүн хүдэлхэ, 75,1 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилхэ зорилго тодорхойлогдоо һэн. Воскреснигүүдэй үедэ хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, албахаагшадай ажаллажа олоһон 9 мянган түхэригэй хэмжээнэй салин хүлһэн табан жэлэй жасада оруулагдаха юм.

Мартын 16, 23, 30-най үдэрнүүдтэ воскреснигүүд боложо үнгэрөө. Тэдээндэ 1174 хүн хабаадаа. Тэдэнэр 55,3 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилжэ, ажалай түлөөһэндэ үгтэхэ 5275 түхэриг мүнгэ табан жэлэй жасада оруулагдаа.

Комбинадта, тус цех, участок бүхэндэ байгуулагдаһан штабууд воскреснигүүдые хүтэлбэрилөө. Ажалай ябажа байха үедэ «сахилгаан», «дайшалхы» хуудаһанууд гаргагдажа, хүдэлмэриин ябаса тухай селектореэр ходо соносхогдожо байгаа. Юрэдөө, воскреснигтэ гараһан хүн бүхэн ехэ габшагайгаар, үнэн сэдьхэлһээ хүдэлөө гээшэ.

Ерэхэ воскресениин үдэрнүүдтэ ажаллаха коллективэймнай бусад гэшүүд баһал һайнаар хүдэлжэ, урдаа табигдаһан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Ц. ЦЫБАНОВ,
комбинадай парткомой секретариин орлогшо.

***

БЭЛЭДХЭЛ ҺАЙНААР ЯБУУЛАГДАНА

КАБАНСК. Тус аймагай промышленна предприятинуудта колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта улаан субботнигто бэлэдхэл түлэг дундаа, тон һайнаар ябуулагдажа байна. Москва хотын промышленна предприятинуудай гаргаһан үүсхэлые Байгалай модоной баазын, барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин, Кабанскын совхозой коллективүүд халуунаар дэмжэһэн, аймагайнгаа ажалша коллективүүдые апрелиин 19-най үдэр габшагай һайнаар хүдэлхыень уряалһан юм.

Энээнһээ хойшо үнгэрһэн саг соо хаа хаанагүй партийна хамтын суглаанууд боложо дүүрэө, олон хүнэй хабаадалгатай митингнүүд үнгэрөө. Тиигэжэ улаан субботнигой болохо үдэр хэды хэмжээнэй ажал хэхэ байһанаа предприяти, эмхи зургаан, колхоз, совхоз, бүхэн элирүүлээ.

Гадна зарим коллективүүд мүнөөнһөө эхилжэ, субботнигой жасада хубитаяа оруулжа эхилбэ. Жэшээлхэдэ, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха Никольскын комбинадай коллектив субботнигоо үнгэргөөд байна.

Тэрэ үдэр жараад хүн хүдэлхэеэ гараа. Тиигэжэ 540-өөд түхэриг табан жэлэй жасада оруулагдаба.

Бусад предприятинууд ямар социалис уялгануудые абаа гээшэб? Кабанскын совхоздо апрелиин 19-нэй үдэр 1100 гаран хүн хүдэлжэ, табан жэлэй жасада 2200 түхэриг оруулагдахаар хараалагданхай.

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй Кабанскын филиалай хүдэлмэришэд 13000 түхэригэй товарна продукци гаргажа, табан жэлэй жасада 1300 түхэриг оруулхаар зорригжобо. Гадна 180 кубометр хабсаргагдамал түмэрбетон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ зорилго тус коллектив урдаа табяа.

Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэд табан жэлэй жасада 5000 түхэриг, Сэлэнгын целлюлозо - картоной комбинадай коллектив 3.500 түхэриг, хилээмэнэй наймадахи заводойхид 450 түхэриг оруулхабди гэжэ үгэеэ үгэнхэй байна.

Байгалай модоной баазын хүдэлмэришэдэй абаһан уялга тушаа онсо тогтомоор гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ, апрелиин 19-нэй үдэр 2500 шпала, 500 кубометр хюрөөдэгдэмэл материал, 20 кубометр, элдэб янзын хайрсагуудые хэжэ гаргаха. Мүн 2500 кубометр модо хэм хэмжээгээрнь хюрөөдэн таираха, 1000 кубометр монсогор модон, 400 кубометр хюрөөдэгдэмэл материал, 2500 шпала вагонуудта ашагдажа, захилшадта эльгээгдэхэ юм. Иимэ тодорхой уялга абахада тон туһатай гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, хэхэ юумэнэй тоб гэжэ эли байхадань, ажалшье урагшатай байха бшуу.

А. ВОЛКОВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН. Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанар, студентнэр болон техническэ хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадалсахаяа бэлдэнэ. Мүнөө үедэ субботнигой штаб эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа, ямар курсын гү, али һуралсалай группын хаана ажаллаха байһаниие элирүүлжэ байна. Гадна хэхэ ажалайнь хэмжээе тоб гэмэ эли болгохын тулада горитой юумэн хэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Апрелиин 19-нэй үдэр бүхы дээрээ 3000 гаран хүн хүдэлхэеэ гарахаар хүлеэгдэнэ. Иимэ олон хүниие нэгэ үдэр соо ажалаар хангаха гээшэ тон бэрхэтэй. Тиимэһээ амаралтынгаа үдэрнүүдтэ студентнэр гаража хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, хэдэн зуугаад комсомолшууд барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын, барилга-хабсаралгын табадахи управлениин хүдэлмэришэдтэ ошожо туһалаа. Тиигэжэ студентнэрэй олоһон түрүүшын хэдэн зуун түхэриг табан жэлэй жасада оруулагдаба гээшэ.

Г. ГАЛСАНОВА,
ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

***

ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛЭЙ габшагай алхам

ХАБАР ЕРЭЭ

Һүниндөө үшөөл хүйтэн, үдэр хайлаһан уһа һайрам хурга зузаан мүльһөөр хушагдаад хонобошье, хаа хаанагүй урин дулаан хабарай шэнжэтэй болобо. Нёдондоной һолоомын узуураар хушагдаһан халюун шаргал таряалан үдэрэй игаабарида зэрэлгээтэн миралзажа, тала дайдань механизатор хүнэй зүрхэ сэдьхэл эзэлүүдгүй татаадхина.

Цырен-Дыжит Дармаевна Жамсаранова эгээн түрүү «булад хүлэгэй» жолоо бариһанһаа хойшо мүнөө хорин хоёрдохи жэлээ хабарай тарилгые угтажа байна.

Тингэбэшье тэрэ түрүүшынхеэ тракторта һуужа таряалан дээрэ гарахаяа байһан мэтэ үнинэй механизатор сэдьхэлээ хүдэлгэн, хабарай тарилгын халуун хүдэлмэриин эхилхые хүлеэжэ ялаһандал болоно. Үдэр бүхэл нюдэниинь, һанаа сэдьхэлынь таряалан тээшэ хадуурха юм.

Энэншье гайхалгүй. Таряашан, механизатор хүнэй мүнөө һанаата болохо, сэдьхэлээ хандуулха юумэн ялшахаб даа. Ямар хабар болохоб, хүйтөөр, хуурайгаар һалхилжа, газарай хүрьһэ хайгаажархиха, хүшэр бэрхэтэй хабар болохо гү, али урин дулаахан, хээрэ ажаллахада урматай, аятай һайхан хабар байха гү гэһэн бодол механизатор хүнэй һанаанда хэзээдэшье ородог ха юм даа. Трактораа, плуг, борнойгоо имагтал өөрынгөө гараар саһабарилаа, хэдэ дахин шалгаашье һаа, тэрэмниң хээрэ гараад эбдэржэ, һаатажа байхагүй юм аа гү гэжэ баһал һанаагаа зобоно бшуу.

Энэмнай Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой эгээл үнинэй трактористнуудай нэгэн юм. Хэдэхэн жэлдэ үбшэлжэл һаатахаһаа бэшэ тээнь, тэрэ хори шахуу жэлдэ хүндэ, гэнжэтэ моортэй тракторта таһалгаряагүй хүдэлөө. Арбаад жэлдэ ДТ-54 түхэлэй тракторта ажаллаад, һүүлэй таба-зургаан жэлдэ ДТ-75 туракторaар хабар болоходо газар хахална, зуһдаа паар элдүүрилнэ, намартаа комбайн шэрэжэ, силостэ дарагдаха ңаран сэсэгэй ургаса хуряана.

Нёдондо Цырен-Дыжит Дармаевна өөрынгөө трактораар 1.556 эталонно гектарай хэмжээнэй ажал хэжэ, жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ, 263 килограмм тоһо, түлишэ алмаа.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэшье трактораа эрхимээр хүдэлгэжэ, үндэр бүтээсэ туйлахань лабтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц-Д. Жамсаранова.

М. НАМЖИЛОВАЙ
фототекст.

***

Мартын 20 | *Таряалан, сабшалангай баян ургасын түлөө* | Май 20

ОРОЛДОЛГЫН ЛЭ ХҮСӨӨР

Үнгэрһэн жэлдэ июль, августда орооһо таряанай, үбһэ ногооной түлэг ургажа, эдеэшэжэ байха үедэ хура бороо өөдэтэй ороогүй, наран шангаар шаража, ургамал ногоое ехээр гандаагаа. Энээнһээ боложо, колхоз нёдондо орооһо таряа, хартаабха гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргээгүй, үбһэ тэжээлшье бага абтаа.

Үнэндөө, үнгэрэгшэ жэлдэ таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тула ялала ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа. Гансахан 7.300 тонно шэбхэ, 590 тонно минеральна үтэгжүүлгэ хээрэ гаргагдаа һэн.

Теэд ган гасуур боложо, хэһэн хүдэлмэриһөөмнай һайн ашаг үрэ гараагүй гэжэ манай механизаторнууд, луговодууд урма зоригоо хухараагүй, байгша ондо тэндээ бүрил оролдосотойгоор хүдэлхэ гэжэ шиидээ.

Энэ жэлдэ газараа һайнаар үтэгжүүлхэ, уһалха хүдэлмэри үшөөл эршэмтэйгээр, үргэн далайсатайгаар ябуулна. Байгаалиин сагай уларилай тохёолдуулһан бэрхэшээлһээ тунхарингүй улам оролдосотойгоор ажаллабал, үндэр ургаса абаха байна. Газарай үрэжэл һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ габшагай хоёр һарын туршада таряалан, сабшалан дээрэ 5 мянган тонно шэбхэ гаргаха, 500 гектар уһалагдадаг сабшалангай га бүхэндэ 90 килограмм тухай минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, хабарзунай үедэ 900 гектар таряанай газар, 916 мянган га сабшалан уһалхабди.

Эдэ үдэрнүүдтэ, габшагай хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо колхоз дотор таряалан, сабшалан дээрэ шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Үглөөнэй наранаар эхилээд, үдэшын бүрэнхы болотор шэбхэ шэрэһэн тракторнууд һаалиин фермэһээ сабшалан тээшэ таһалгаряагүй гүйлдэнэ. Колхозой механизаторнууд намартаа, үбэлдөө 4 мянга гаран тонно шэбхэ хээрэ гаргаад, мүнөө габшагай хоёр һарын эхилһээр үшөө 3 мянган тонно шэбхэ зөөгөөд байнхай. Энэ хүдэлмэридэ бэрхэ механизаторнууд: трактористнар Георгий Кузнецов, Михаил Антонов, Фёдор Лесков, автомашинын жолоошон Николай Чмелёв гэгшэд үндэр бүтээсэ туйлана.

Энээнтэй хамта луговодууд сабшалангай модо, шулуу түүжэ хаяна. Үшөө булүүр станцинуудые хүдэлгэжэ, газараа уһалжа эхилээ. Даб дээрэ 60 гектар газарта упан гаргагдаа. Иигээд минеральна үтэгжүүлгээ тараажа эхилхэмнай.

Ямаршье уларилтай жэлдэ һайн ургаса абадаг луговодууд манайда бии юм. Жэшээнь, нёдондо үнинэй луговодууд Гаптула Амиров, Пётр Лихобабин, Осип Бурлаков, Александр Тютрин гэгшэд тус тустаа даажа абаһан 30—65 гектар газарай га бүхэнһөө 26,4 центнерһээ 30,4 центнер хүрэтэр үбһэ абаа юм.

Юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ манай таряашад, механизаторнууд бүхы таряанай газарай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10,5 центнерһээ бага бэшэ орооһо, 85 центнер хартаабха, 90 центнер кукурузын ногоо, 250 центнер корнеплодуудые, мүн луговодууднай сабшалангай га бүхэнһөө 14 центнер үбһэ хуряаха гэһэн социалис уялга абанхай.

К. ЯКОВЛЕВ,
Загарайн аймагай «Гигант» колхозой ахамад агроном.

***

...ПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ...А АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАХА ...ХИ КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭҺЭН ТУХАЙ

...975 ОНОЙ АПРЕЛИИН 1-нэй МЭДЭЭН
(кварталай түсэбэй дүүргэлтэ)

...аймагууд	мяхан	һүн	үндэгэн
...анай	104	110	—
...ын	103	123	—
...рой	110	104	128
[illegible]	117	103	116
...ын	72	97	—
...ын	123	94	293
...анай	118	106	—
...тын	105	104	102
...ын	84	98	—
...аанай	113	113	—
...ын	137	99,8	83
...-Шэбэрэй	84	105	122
[illegible]	220	115	—
...айкалиин	141	93	—
...Байгалай	60	105	—
...ын	137	94	—
...ой	106	93	—
...-Үдын	124	97	102
[illegible]	126	102	123
...ика бүхыдөө:	110	100,3	103

...ажахын хүдэлмэри... ...профсоюзна социа... ...нда оролсоһон, ...ЦК-гай Хандал... ...шан зоригжоһон республикымнай малшад хэды бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоошье һаа, гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха 1975 оной 1-дэхи кварталай арадай ажахын түсэб дүүргэһэн байна. Түсэбһөө үлүү 7590 центнер мяхан, 1020 центнер һүн, 785 мянган үндэгэн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Хэрбээ тэрэниие нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулха болоо һаа, 4 процент ехэ мяхан, 5 процентээр олон үндэгэн тушаагдаһан болоно.

Гүрэндэ мяха худалдаха кварталай түсэб бэелүүлгэдэ олонхи аймагууд урагшатайгаар хабаадаа. Илангаяа Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Загарайн, Зэдын аймагуудай ажахынууд нёдондонойхиһоо 18—20 процент ехэ мяха худалдаһан байна. Хоринн аймагай Дээдэ-Тайлсын, Бэшүүрэй аймагай Бодонгуудай, Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Хурамхаанай аймагай Һахачиин совхозууд энэ үедэ гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаа. Эдэ ажахынууд намар, үбэлэй сагта үхэрнүүдые, гахай шахан таргалуулха хэрэгтэ анхарал ехээр табиһан байна.

Зүгөөр олохон ажахынууд, аймагууд энэ хэрэг муугаар эмхидхэжэ, кварталай түсэб дүүргэнгүй үлөө. Илангаяа Хэжэнгын, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынууд республикаяа гэдэргэ татаа. Мүн Хурамхаанай аймагай Аргатын, Сэлэнгын аймагай Химнын, Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича», «Пригородный», Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй совхозууд гүрэндэ мяха тушааха кварталай түсэб дүүргээгүй.

Энэ жэлэй үнгэрһэн гурбан һарада гүрэндэ һү худалдаха түсэб угаа бэрхэшээлтэйгээр дүүргэгдэһэн байна. Һү ехээр тушаадаг Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Загарайн, Хэжэнгын аймагууд нёдондонойхиһоо һү бага тушаажа, ехэ тодхор ушаруулһан байна. Гүрэндэ һү худалдаха кварталай түсэб Аргатын, Ехэ-Нугын, Оёорой, Химнын, Онохойн, «Пограничный» совхозуудта тон мууса дүүргэгдээ.

***

АЛДАРТА ОЙ

Фашис дарлалтаһаа Венгриин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан апрелиин 3-да Москвадахи Союзуудай байшангай Колонно зал дотор болоо.

Нүхэд М. А. Суслов, П. Н. Демичев, К. Ф. Катушев болон бусад тушаалтад Президиумдэ һууба. Эдээнтэй хамта — ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ, бүлгэмэй түрүүлэгшэ Антал Апро түрүүтэй Венгро-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци, ВСРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, ВНР-эй культурын министр Ласло Орбан түрүүтэй соёлой ба искусствын ажал ябуулагшадай делегаци, ВНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Дьюла Рапаи гэгшэд һуугаа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Совет венгер хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй правлениин түрүүлэгшэ академик П. Н. Федосеев элидхэл хэбэ.

Антал Апро үгэ хэлэхэдээ, фашис дарлалтаһаа сүлөөрэлгэ венгер арадта түүхэтэ шэнэ үе сагые нээһэн байна гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. Манай Эхэ орониие сүлөөлэлгын аша туһада совет арадай үзэһэн ехэ гэмтэл хохидолые манай венгер арад хэзээдэшье мартахагүй. Манай эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгэһэн хүнүүдые хэзээшье мартахагүйбди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Антал Апро ВНР-эй ажалшадай амжалтанууд тухай хөөрэхэдөө, СССР-тэй ВНР-эй тогтооһон харилсаа холбоое үндэрөөр сэгнэнэ.

Совет-венгер хани барисаанай бүлгэмдэ ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадарай эльгээһэн амаршалгын бэшэгые Венгер делегациин толгойлогшо уншаба.

«Эб найрамдал ба хани барисаан» гэһэн ордениие Совет-венгер хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэдтэ Антал Апрогой дамжуулхадань, суглаанда хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд бүлгэмэй ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө ВСРП-гэй ЦК-да, тэрэнэй Политбюродо, ВНР-эй Президиумдэ, Венгриин правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

(ТАСС).

ХӨӨРЭЛДӨӨНЬӨӨ ҺАБАГШАТАЙ

Коммунистнуудтай тус тустаайнь нүхэр ёһоор хөөрэлдэхэ гэшэ хүмүүжүүлхэ, эдэбхижүүлхэ ехэ удхатай хүдэлмэри болоно. Энэ хэр үгһаа хойшо заншалта болоһон хүдэлмэри лэ бэлдаа. Габэшье, партийна документнүүдые һэлгэлгын бэлдэхэ үедэ, һэлгэлгын боложо байхада, коммунист бүхэнтэй хөөрэлдөө үнгэргэлгэ бүри үргэдөө, гуримшаа. Иимэ хөөрэлдөөе партиин обкомой, горкомой, райкомой хүтэлбэрилэгшэд, парткомой, партийна эхин организациин секретарьнар үнгэргэдэг байгаа.

Иимэ хэмжээ ябуулга хадаа коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ, эдэбхижүүлхэ, ниитын хэрэгтэ үнэн сэдьхэлһээ хабаадалсадаг болохо хэрэгтэ аша туһатай нүлөө үзүүлнэ. Энээние партиин манай райкомой ажабайдалһаа жэшээлэн харуулжа болоно. Энэ хүдэлмэри ябуулхадаа, бидэ партийна журам һулатай, эдэбхигүй, КПСС-эй Уставаар тодорхойлогдоһон уялгата эрилтэнүүдые муугаар бэелүүлдэг, партийна зэмэдэ хүртэһэн коммунистнуудта анхаралаа хандуулһан байнабди.

Прибор бүтээлгын заводто коммунист А. В. Пнёв мастераар хүдэлдэг юм. Тэрэ нүхэр ниитын даабарида хайша хэрэгээр хандадаг, өөрынгөө толгойлдог бүлэг хүдэлмэришэдые һулаар хүтэлбэрилдэг, хүндэгүйшэг хүн байгаа бэлэй. Парторганизациин секретариин тэрээнтэй хөөрэлдэхэдэнь, «минии ажал ехэ, партийна даабари дүүргэхэ үлүү саг намда байхагүй» гэһэн байгаа. Ихэлээрнь предприятиин парткомой секретариин орлогшо И. Т. Василиненко тэрэниие өөртөө уриба. Хөөрэлдэхынгөө урда тээ тэрэнэй үйлэдбэриин хэрэгээр, ажабайдалаарнь нилээд һонирхоһон, танилсаһан байгаа. Тэрэнэй хүдэлмэридэхи дутагдалые, алдууень тоб байса ойлгуулжа үгөөд, өөрөө хүтэлбэрилэгшэ хүн һэн тула һайнаар хүдэлхэ, бусадтаа жэшээ харуулха, эрдэм мэдэсээ ходо дээшэлүүлжэ, партийна уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэжэ байха ёһотойш гэһэн эрилтэ табигдаа һааб даа. Иимэ нүхэр ёһоной, хани халуун хөөрэлдөөнһөө нүхэр Пнёв ехэ юумэ ойлгожо абаа. Мүнөө энэ коммунист цехэйнгээ партийна организациин секретарлар хүдэлнэ, коммунистнуудайнгаа этигэл найдабариие һайнаар харюулжа байна.

Хөөрэлдөөн хадаа нэгэл гуримаар, нэгэл янзаар эрхилэгдэхэ хэрэг бэшэ. Хүн бүхэнэй абари занда, сэдьхэл бодолдо, мэргэжэлдэнь таарама «түлхюур» олохо шухала. Зүгөөр коммунистын алдууе, ажабайдалайнь дутагдалые ямар ушар шалтагааһаа эшэ үндэһэтэй байһые уридшалан, тон нарии наар элирхэйлхэ, бодогоор баримталха хэрэгтэй. Юрэдөө, өөрынгөө алдууе, дутагдалые үнэн зүрхэнһөө мэдэрхээр, огто мартахагүйгөөр ойлгожо абахаар лэ хөөрэлдөө үнгэргэхэ уялгатай байһыемнай манай хүдэлмэриин дүршэл гэршэлэн харуулаа.

Үнгэрһэн намар Буряадай барилгын управлениин 2-дохи СМУ-да тоосоото-һунгалтын партийна суглаан болоо һэн. Үүсхэлшэ, журам шангатай, партийна хүдэлмэри һайн мэдэхэ КПСС-эй гэшүүн Г. И. Обуховые эндэхи коммунистнууд партбюродо һунгаа һэн. Удаань бюрогой заседани боложо, тэрэниие секретаряар һунгаха дурадхалай ороходо, нүхэр Обухов бэеэмни һөөл бэшэ, хүдэлмэримни ехэ гэжэ шалтаг бараад, энэ уялгаһаа эрид арсажархёо һэн. КПСС-эй горкомой инструкторай, СМУ-гай начальнигай тэрээнтэй хөөрэлдэхэдэ туһа болоогүй. Теэд уялгаяа дүүргээгүйнь түлөө КПСС-эй Уставай эрилтын ёһоор тэрээндэ партийна шанга зэмэ тохожо лаб боломоор байгаа. Тиимэ байбашье һаань, партиин райкомдо тэрэниие урижа, нилээд хөөрэлдэхэ ушар болоо. Юун дээрэһээ журамаа алдаһаниинь, юундэ нүхэдэйнгөө ехэ найдабариһаа арсаһаниинь элирээ һааб даа. Игэжэ партийна ёһо гуримда таарахагүй ябадал гаргаһыень ойлгуулагдаа, тэрэнээ мэдэрээшье. Партийна даабаряа һайнаар дүүргэхэб гэжэ үгэ үгэһэн, мүнөө секретариин уялга яһала гэмгүй дүүргэжэ байна.

Иимэ хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө коммунистын ажабайдалда, ажал хэрэгтэ, мэргэжэлдэнь сэхэ хабаатай асуудалнуудые һураха, хөөрэлдөөн ульгамаар, ойлгосотойгоор үнгэргэх байханиинь элирээ бэлэй. Хөөрэлдөөе гансал асуудалаар хизаарлахагүй байха болохогүй. Коммунистын өөрынь ямар ажаглалтатай, һанамжа дурадхалтай байһыень мэдэжэ абаха хэрэгтэй ехэ удхатай хэрэг.

Манай райкомдо барилга-хабаралгын 834-дэхи поездын начальник Е. Л. Тарасютай үнгэргэһэн хөөрэлдөөн зохидоор болоо һэн. Барилгашадай ажалай эмхидхэл болон журам һайжаруулха, коллективэй дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гуримшуулха асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа. Тэрэ коммунист өөрөө анхармаар һонин һонин юумэнүүдые дурдаа һэн. Тэрэ хөөрэлдөөнэй үедэ хэлэгдэһэн ажаглалта, дурадхалнууд КПСС-эй райкомдо һайса шэнжэлэгдээд, хэмжээ ябуулганууд абтаһан байна. Барилгын энэ ехэ коллектив 1974 оной даабариие амжалтатайгаар дүүргэһэн юм.

КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые муугаар дүүргэдэг, ямар нэгэ гэм хэһэн партиин гэшүүд болон кандидадые эрхэ бэшэ хамтын суглаанда зүбшэн хэлсэхэ ёһотой гэһэн бодомжо буруу гэжэ хэлэхэ ушар гарана. Иимэ хэмжээ абахын урда тээ ушар шалтагааниинь элирхэйлхын тула алдуу гаргаһан коммунист бүхэнтэй нүхэр ёһоор харилсан, налгы уринаар, болохотой гурим соонь хөөрэлдэхэ тон шухала байна. Иимэ хөөрэлдөөнэй үрэ дүн тухай дээрэ хэдэн жэшээ дурдаһан тула дахин жэшээнүүдые үгүүлһэнэй үлүү хаш.

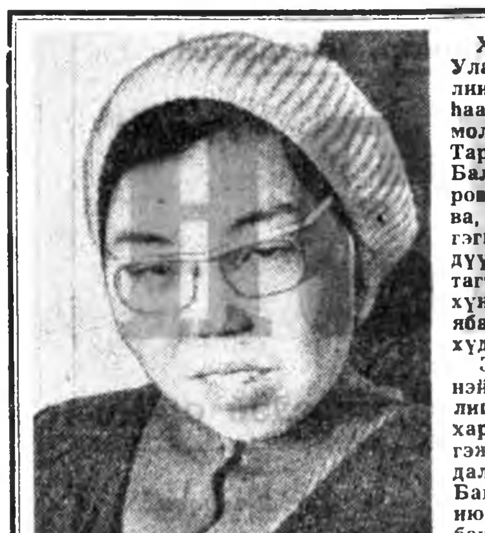
Гэбэшье, энэ хэлээшэдэ сэхэ хабаатай нэгэ жэшээ дурдаһуу. Вагонно депогой слесарь В. М. Авдеев угаа бэрхэ, ходо нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг коммунист. Харин ниитын хэрэг болоходо, татай гэхэһээ нааша болодог, үнгэрхэдөө, суглаанда хаа-яахан ерэдэг, партийна взносоо болзор соонь түлэдэггүй болобо. Партбюрогой секретарь Авдеевтэй суг хүдэлдэг коммунистнуудтайнь зүбшэһэнэй удаа тэрэниие партбюрогой заседанида дуудангүй өөртэйнь зугаалаад турша гэлсэбэ. Парторгын хэһэн ажаглалтые нүхэр Авдеев зүб гэжэ мэдэрээ, заһархаб гэжэ үгэеэ үгөө. Тиигээд үнэхөөрөөшье, тэрэ мүнөө шударгы, партийна организациин ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг коммунист боложо шадаа.

Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдхэлэй ябажа байха үедэ, һэлгэлгын боложо дүүрэтэр КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд коммунистнуудай дунда ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Хөөрэлдөөнэй һайн үрэ дүн асарһаниинь эли бодо. Гэбэшье, ямараашье хөөрэлдэхэдэ анхаралаа табихагүй, хэдэр хэрзэгы, буруугаа мэдэржэ үгэдэггүй коммунистнууд ушараа.

Иимэшүүлэй нэгэн гэхэдэ, 1268-дахи автоколонныш шофер коммунист Ю. Г. Ефимчук болоно. Тэрэ харюусалгагүйгөөр хүдэлдэг, архидадаг, партийна ямаршье даабари дүүргэдэггүй, нүхэдэйнгөө үгэ дуулаха һэшхэлгүй байшоо. Хэһэн хөөрэлдөөн тэрэниие зүб харгыда оруулха арга боложо шадаагүй. Теэд иимэ хүн партиин зэргэдэ ябажа бололтой гү?

Партийна документнүүдые һэлгэлгын үедэ коммунистнуудтай хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгөөр КПСС-эй райком үргэн хэмжээ ябуулга хараалаа һэн. Тэдэнэрэй олонхи зүйлнүүдынь хүсэндөө хүрэнхэй. Тиигээд саашадаа коммунист бүхэнтэй ябуулдаг хүдэлмэрээ бүри нарижуулха, үдэр бүриин хэрэг болгохо гэһэн зорилго табигданхай. Тиимэ байха ёһотойшье. Хөөрэлдөөн хадаа парти доторой ажабайдал улам һайжаруулха, коммунистнуудай журам бэхижүүлхэ, эдэбхиень улам хүгжөөхэ нэгэ гол шухала арга дүршэл болоно бшуу.

А. КОЛДУНОВ,
КПСС-эй Железнодорожно районой эмхидхэлэй таһагые даагша.

Хоринн совхозой Улаан Одоной һү һаалиин фермэдэ залуу һаалишад олон. Комсомолшууд Антонина Тарбаева, Цырен-Ханда Балданова, Дари Дугарова, Галина Самбуева, Дарима Балданова гэгшэд һургуулияа дүүргэээд, түрэһэн нютагтаа үлэжэ, ажалай хүнгэниие бэдэржэ ябангүй, энэ фермэдэ хүдэлхэеэ ерэһэн юм.

Залуу басагадта үнинэй дүй дүршэлтэй һаалишад саг үргэлжэ анхарал хандуулжа, мэргэжэлээ һайнаар шудалхадань туһалдаг. Байгша оной май—июнь һаранууд соо табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэеэ байһан һаалишад Димит Цыбжитова Бадма-Ханда Базарова хоёрой абаһан социалис уялганууд соо залуушуулые һургаха тухай бэшээтэй байдаг.

Мүнөө үедэ залуу һаалишад ажалдаа яһала дүршэжэ, үндэр туйлалтануудта эрмэлзэхэ сагынь ерээ. Тиимэһээ тэдэнэрэй хахад жэлэйнгээ түсэбые Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойдо, Майн 9-нэй үдэр дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэниинь гайхалгүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: залуу һаалишад Антонина Тарбаева, Галина Самбуева.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фототекст.

ЭРХИМҮҮДЭЙ НЭГЭН

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

— Манай коллектив соо ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, эрхим түрүү хүдэлмэришэд олон юм. Эдэнэр һайн шанартай продукци гаргахын тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Эрьелдэдэг пеэшэнүүдэй машинистнууд А. Н. Кузенков, Г. Л. Бабинцев, А. Н. Угрюмов гэгшэд продукци гаргаха халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэд, — гэжэ Тимлюйн цементын заводой клинкер галдадаг цехэй начальник Иннокентий Семенович Бичиханов хэлэжэ байгаа һэн. Тэрэ стол дээрэ хэбтэһэн багахан блокнот абажа, хуудаһануудыень һаршаганаса ирана.

— Мүнөөдэр нэгэдэхи халаанда Георгий Леонтьевич Бабинцев хүдэлнэ. Георгий бэрхэ машинист юм. Һайн шанартай продукци гаргана, — гэжэ И. С. Бичиханов хүдэлмэришэнөө магтана. Тэрээнтэй хамта клинкер галдадаг цех соогуур алхалнабди. Оньһон түхеэрэлгэнүүдэй нэрьеэнһээ шэхэнэй дүлиирхоор. Асари ехэ пеэшэнүүд аалиханаар эрьелдэнэ. Энэ пеэшэн соо клинкер галдагдажа, цемент үйлэдбэрилэгдэнэ бшуу. Шулуу тээрмэдэдэг, клинкер галдадаг түхеэрэлгэнүүдэй хүнхиноон замханагүй. Үужам һаруул цех соогуур нилээд ябажа, машинист Георгий Бабинцевай хүдэлжэ байһан участогта хүрэжэ ерэбэбди. Душоол наһанай, үндэр томо бэетэй хүнтэй эндэ уулзажа, танилсабабди. Тэрэ бидэнтэй хөөрэлдэхэшье сүлөөгүй. Уданшьегүй пеэшэнһээ галдагдаһан клинкер абажа, уһан соо хүдхэбэ. Бороһтор үнгэтэй шабараа лабораторидо абаашажа, оньһон приборнуудаар шалгажа үзэбэ. Шанарынь гэмгүйл байба хэбэртэй. Бабинцев ехэл баясаһан янзатай:

— Манайш ажалда элдэб юумэн ушардаг шуу. Һайн гэжэ һанаһаниини, тиимэ дунда зэргын гү, али бүри муушаг шанартай байжа байха. Игэжэ шалгажа, хинажа, дутагдалнуудаа саг дары усадхаагүй һаа, муу шанартай продукци гаргаха байна ха юмбибди, — гэжэ Георгий Бабинцев хэлэн, эрьелдэдэг пеэшэндээ ошобо.

Г. Л. Бабинцев ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэн гэжэ тэрэнэй үгэ зугаа дээрэһээ ойлгожо абаа һэмди. Тэрэ олон табые шашанагүй. Хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэ нүхэд тухайгаа сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдые хэлэжэ байгаа һэн. Георгий Бабинцев эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист болохынгоо урда тээ юрын хүдэлмэришэнөөр нилээд удаан хүдэлһэн юм. Эрьелдэдэг пеэшэниие һайн мэдэдэг болонхой. Клинкер галдаха технологи шудалаа. Түсгаар курса дүүргэжэ, машинистын үнэмшэлгэтэй болоһон юм. Эрьелдэдэг пеэшэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхын тула Георгий Бабинцев түрүүшын үдэрһөө ехэ оролдолго, үүсхэл гаргадаг бэлэй. Тэрэ богонихон болзор соо эрхим машинистнуудай зэргэдэ жагсаба.

Бэрхэ машинист Владимир Ксенофонтович Михалев часай туршада 24 тонно клинкер галдана гэжэ социалис мүрысөөнэй дүн гаргахадаа, Георгий мэдэжэ абаба. Пеэшэнээ түргэнөөр эрьелдүүлээ һаа, 24 тонноһоошье ехээр клинкер галдаха арга боломжо бии байна бшуу. Энээн тушаа Георгий үнинһөөл хойшо шэбшэжэ ябадаг һэн. Туйлаһанаараа һанаагаа заһаха хэрэггүй. Үдэр бүри улам һайн үрэ дүн туйлахын тула тэмсэхэл хэрэгтэй. Тэрэ Владимир Ксенофонтович Михалевтой нилээд хөөрэлдэбэ.

Аха заха нүхэрэйнгөө дүй дүршэлые халан абажа, эршэтэй шангаар хүдэлжэ ороо бэлэй. Тэрэ мүнөө халаан соогоо 185—186 тонно клинкер галдажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Тэрэнэй дүрэ зураг заводой Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай. Георгий Леонтьевич Бабинцев түгэсхэхы жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 200 тонно клинкер галдаха, продукциин шанар һайжаруулха гэһэн зорилготойгоор социалис уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

— Манай клинкер галдадаг цехэй коллектив байгша оной даабариһаа гадуур 1000 тонно продукци гаргахаар социалис уялга абаһан юм. Г. Л. Бабинцев, В. К. Михалев шэнги ажалша бэрхэ хүдэлмэришэдэй оролдосотойгоор хүдэлжэ байһан дээрэһээл абаһан уялгамнай амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Түгэсхэхы жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, барилгада шухала хэрэгтэй материал ехээр гаргаха байхабди, — гэжэ И. С. Бичиханов хэлэжэ ябаа һэн.

Оньһон түхеэрэлгэнүүдэй эршэтэй шанга нэрьеэн замханагүй. Машинист Г. Л. Бабинцев клинкер галдадаг пеэшэнһээ халташье холодоногүй. Тэрэ һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байна ха юм.

К. ЖАМЬЯНОВ.

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ БА ЭКОНОМИКО

ЖЭЛЭЙ ДҮН ЮУ ХАРУУЛНАБ

Тарьянайнгаа газарай хэмжээгээр, адууһа малайнгаа тоогоор, экономикынгоо арга боломжын талаарашье Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз гансахан Зэдынгээ аймаг соо бэшэ, бүхы республика дотороо томохон ажахынуудай нэгэн болоно.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ колхозой экономико зарим тэды хүгжэжэ, эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые гүрэндэ худалдаха түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ. Тиигэбэшье мүнөө мяха, ноохо худалдалгаар табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэнь бэрхэтэй болонхой. Колхоздо үйлэдбэриин ашаг үрэ үгэсые дээшэлүүлхэ, бүхы һалбаринуудые олзо ехэтэй болгохо арга боломжо үшөөл гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Нёдондо тус ажахы бүхы дээрээ 26,1 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулбашье, үхэрэй, хонидой мяха абалгаар 74,5 мянган түхэригөөр, һү абалгаар 131 мянган түхэригөөр гарзатаа.

Колхозойнгоо үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо, продукци ехээр, гаргаша багатайгаар абаха, экономикоёо түргэнөөр бэхижүүлхэ талаар юу хэхэ байһан тухайгаа колхозой правлениин түрүүлэгшэ В. Н. Шабанов, ахамад экономист С. Д. Исаков гэгшэд эндэ бэшэнэ.

ҮНГЭРЬЭН жэлэй дүн үни хада согсологдожо, гэшүүдэй хамтын суглаан дээрэ бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдээд, тодорхой тобшолол хэгдээд байгаашье һаань, тэрээн тушаа үшөө дахин тэхэрижэ хөөрэлдэхэдэ үлүү болохогүй гэжэ һананабди. Юуб гэхэдэ, нёдондо хэһэн ажалайнгаа дүнгые шэнжэлэлгын шэгнүүр дээрэ табижа, муу, һайн талыень сасуулан хаража үзэхэ хүсэл түрэнэ.

Энэмнай манай саашанхи ажалда һургаал болохо, шэнэ һанал бодол түрүүлхэ, ажахыгаа эрхилхэ зүб зам олоходомнай туһалха байна.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ хүдөөгэй ажалшадай бэелүүлхэ зорилгонууд КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга соо тодоор заагданхай. Нэн түрүүн ажахы бүхэндэ бии байһан арга боломжонуудые һайнаар ашаглан хэрэглэжэ, бүхы ургамалнуудай ургаса эрид дээшэлүүлхэ, адууһа малай ашаг шэмые үшөөл ехэ болгохо, эрхим шанартай продукци хямда сэнтэйгээр абаха, тэрэнэй үндэһөөр тариан болон мал ажалай продуктнуудые элбэгээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ ехээр худалдаха зорилго табигдана. Мүн хүдөө ажахые индустриальна үндэһэ һуурида оруулха тушаа ехэ юумэн хэгдэхэ юм.

Эгээл эдэ зорилгонуудтай тааралдуулан, саашанхи ажалаа ябуулха, алдуу дутагдалнуудаа заһаха, шэнэ хараа түсэбүүдые табиха болонобди.

Нёдондо манай колхозой ажалшад, малшад бүхы дээрээ муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Тусхайлбал, ажахымнай түсэбэйнгөө ёһоор 16,2 мянган центнер тарья гүрэндэ тушаахын орондо 21,5 мянган центнер ороохо, 11,6 мянган центнерэй орондо 13,3 мянган центнер сагаан эдеэ, 1.160 центнерэй орондо 1.204 центнер ноохо бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Гансал мяха худалдаха түсэбнай дүүргэгдээгүй.

Сагай уларилай муушаг, ган гасуур болоһон жэл байбашье һаань, бүхы тарьялангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер тариан, тэрэ тоодо гектарай 13,2 центнер шэниисэ хуряагдаа. Тиихэдэ ямаршье жэлдэ газараа һайнаар элдүүрилдэг, бүхы хүдэлмэрээ агротехническэ эрхим болзорто хэдэг 2-дохи тракторна бригада (бригадирынь Р-Д. Балданов) гектар бүриһөө 12,5 центнер ургаса абаа юм.

Тэрэшэлэн зарим гүүртэ, фермэ, отара, мүн олохон һаалишад, хонишодой һайн үрэ дүн туйлаһанайнь лэ ашаар һү, ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Жэшээнь, нёдондо колхоз үнеэн бүриһөө 1.860 килограмм һү һааха түсэбтэй аад, үнэндөө 2.105 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ Цагаатайн фермын түрүү һаалишан Долгоржап Иванова үнеэн бүриһөө 2.794 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо эгээл эрхим үрэ дүн туйлагшадай тоодо ороо.

Үнгэрэгшэ жэлдэ эхэ хонидые харууһалдаг бүхы 27 ахалагша хонишодой наймынииь зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлээ. Үнинэй хонишод Тама-Сурун Аюров, Дамдин-Сурун Будаев, Мария Сахяева гэгшэд хэдэн жэлдэ удаагаар иимэ үрэ дүн туйлаа. Мүн эдэнэр нёдондо хонидһоо ноохоншье ехээр абаа.

Эдэ тоо, баримтануудые юунэй тула дурданабши гэхэдэ, нэн түрүүн ажахыдаа бүри һайн үрэ дүн туйлаха, колхозойнгоо экономико улам хурданаар хүгжөөхэ гүйсэд арга боломжотой байһыемнай эдэ бүгэдэ гэршэлнэ.

ГОЛ ЮУМЭН — ТАРЯАН, ТЭЖЭЭЛ

ДАБ ДЭЭРЭ харахада, колхозой олонхи һалбаринуудта муу бэшэ үрэ дүн туйлагдаашье һаа, үнэндөө ажахын бүхы үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо, экономико бэхижүүлхэ талаар үшөөл ехэхэн дутагдалтай байһыемнай нёдондонхой дүн элитээр харуулна.

Жэшээнь, тариан ажалые абаад үзэе. Хэнэйшье мэдэһээр, ороохо тарьянай үндэр баян ургаса абадаг болоол һаа, мяха, ноохоншье элбэгээр абтаха гэжэ дэмы хэлсэдэггүйбди. Илангаяа уһалагдадаг нуга сабшалангай газараар бага, гол түлэб хонин һүрэг үсхэбэрилдэг манай ажахыда ороохо тарья, тэжээлэй ургамалнуудые элбэгээр ургуулжа абаха гээшэ шиидхэхы удха шанартай.

Гэхэтэй хамта, манай эндэ тарьялангай ургаса ехэнхидээ сагай уларилһаа дулдыдана. Тусхайлбал, 1971 ондо гектар бүриһөө 15 центнер тариан абтаһан аад, хойтохи хоёр жэлдэнь удаа удаагаар ган гасуур болоод, га бүхэнһөө миил 6,5—7 центнер тариан хуряагдаа. Тиихэдэ нёдондо гектарай 11 центнер ороохон абтаһан байна гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Тэрээн шэнги тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургасашье эдэ жэлнүүдтэ баһал нэгэ дээшэлжэ, нэгэ доошолжо байгаа.

Гадна ороохо тарьянай һайнаар ургахада гансашье өөһэдыгөө үрэһэ хүрэнгөөр хангана, малдаа тэжээл элбэгээр таһална бэшэбди. Тарья горитойгоор гүрэндэ худалдахадаа ашаг олзо һайса оруулнабди. Нёдондо гүрэндэ 21 мянган центнер тарья худалдаад, 121,1 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаа һэмди.

Иигээд ерэхэдээ ороохо тарьянай, тэжээлэй ургамалнуудай тогтууритай һайн ургаса абадаг боложо шадаагүй дээрэһээмнай олонхи жэлнүүдтэ мал ажалнай ехээр хохидоно, бүхы үйлэдбэриин ашаг үрэ үгэсэнь бага болоно, эсэстээ абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн хүндэрнэ.

Тарьялангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ ямар арга боломжо биниб?

Жэлдээ дунда зэргээр 5600 гаран гектарта ороохо тарья, үшөө 2000 үлүүтэй га дээрэ силосэй, нэгэ жэлэй ургамалнуудые тарижа ургуулнабди. Бүхы ороолото ургамалай жара гаран процентые шэниисэ эзэлнэ. Мүнөө ехэнхидээ 1-дэхи, 2-дохи классай һайн шанартай шэниисын өөһэдын үрэһэ бэлдэдэг болоһоной ашаар муу бэшэ ургаса абанабди. Һүүлэй жэлнүүдтэ гол түлэб табан политой севооборот хэрэглэнэбди. Жэшээнь, нэгэ полиие түрүүн сэбэр паар болгожо хахалаад, удаадахи хоёр жэлдэнь тэндээ шэниисэ ургуулнабди (заримандаа гурбан жэлдэшье шэниисэ таригдашахаяа һанана), һүүлдэнь хоёр жэлдэ обёос, зеленко таринабди. Манайда бүхы хахалагдадаг газарай 14 процентые сэбэр паар эзэлдэг гэхэ гү, али жэлдээ 1700 гектар паар бэлдэнэбди. Үшөө 1200 гектар намарай паар хахалагдана.

Энэмнай бага гээшэ аяб даа. Олон жэлэй ажаглалтаһаа харахада, сэбэр паар дээрэһээл тогтууритай һайн ургаса абтадаг. Харин шэниисые паар дээрэ хоёр-гурбан жэлдэ удаагаар тарихада ургасань хараа байса доошолно. Теэд сэбэр паар ехээр хахалха аргамнай үгы, тарилгаһаа үлүү гараха газар байхагүй. Шэнээр ашаглан элдүүрилхээр таарамжатай һайн хүрьһэтэй газар баһал хомор.

Иимэ болоод байхадань, шэниисынгээ зарим хубиие хороожо, орондонь обёос, ешмээн горитойгоор таридаг болоо һаа, бүхы дээрээ тарьялангай ургаса дээшэлүүлхэ, илангаяа малай эдихэ тэжээл ехэ болгохо арга бии. Теэд, нютагтамнай таараһан обёосой, ешмээнэй үрэһэнэй үгы дээрэһээ энэмнай гэдэргэ татагдана.

Түбхын түрүүн ороохо тарья, тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха бэеэ дааһан, ажахын тоосоондо ороһон звенонуудые эмхидхэжэ, газар тарьялангай культурые дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Илангаяа газараа зүбөөр үтэгжүүлжэ, бүхы хүдэлмэриие агротехническэ эрхим болзор соо хэдэг болоод, бүхы тарьялан дээрэһээ тогтууритай һайн ургаса абаха зэргэтэйбди. Гектэр бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ тарья хуряажа, бүхыдөө 75—80 мянган центнер ороохо суглуулха гээшэ манай ойрын зайлашагүй шухала зорилго болоно. Тэрэнэйнгээ 16 мянган центнерые гүрэндэ худалдаха, 15 мянган центнерыень үрэһэ хүрэнгэдэ хаагаад, үшөө 5 мянган центнер ороохо эдеэ хоолдо таһалха, саада тээнь үлүүлһэн 30 гара мянган центнер тарья адууһа малай тэжээлдэ таһалха ёһотойбди. Тингэбэл, үнеэдһээ абтаһан һүнэй 1 литр бүхэндэ 500 грамм, мүн намар, үбэлэй үедэ эхэ хонин бүридэ 400 грамм, эрье, түлгэнүүдэй тус бүридэ 300 грамм талха тарьянай зүйл эдюулхэ аргатай болохо байнабди. Тэрээнгүйгөөр, мяха, һү, ноохо ехээр абахамнай бэрхэтэй.

ПРОДУКЦИ ЯАХАДАА ГАРГАША ЕХЭТЭЙБ?

Үнеэдһээ һү ехээр һааха, илангаяа хониной, үхэрэй мяханай, ноохоной өөрынь үнэ сэнгые эрид хямдаруулхын тула гансашье ороохо тарья, тэжээлэй ургамал (силос, зеленко, корнеплодуудые) элбэгээр ургуулха хэрэгтэй.

Мүнөө манайда үбһэ, тэжээлэй дутамагһаа адууһа малда тэжээл таарамжатай зүб, тэнсүү шэмэтэй рационоор эдюулэгдэдэггүй дээрэһээ продукциин өөрынь үнэн сэн хэтэрхы ехэ болоно. Нёдондо колхоздо абтаһан һүнэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 33 түхэригтэ хүрөө. Центнер һү абахын тула 8 түхэриг 70 мүнгэнэй тэжээл гаргагдаха аад, аяар 16 түхэриг 76 мүнгэнэй тэжээл гаргашалагдаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, шэмэтэ тэжээл — силос, корнеплодуудай дутамаг дээрэһээнь үнеэдтэ ехэнхидээ шэниисын тариан эдюулэгдээ бшуу. Энээнһээ боложо, ажахы нёдондо һү худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэшье, энэ продукци абалгаһаа 131 мянган түхэригөөр гарзатажа гараа. Хэрбээ үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлдэг шэмэтэй хоол — силос, корнеплод ехээр бэлэдхэһэн байгаа һаамнай, иимэ юумэн болохогүй һааб даа.

Хэдэн жэлэй саана манай колхоздо кукурузын яһала һайн ургаса абтадаг һэн. Жэжээнь, бэрхэ кукурузашад Б. Цыденжапов, Ц-Д. Лубсанов гэгшэд гектар бүриһөө 350—420 центнер хүрэтэр ногоон намаа хуряадаг байгаа. Харин һүүлэй жэлнүүдтэ энэ ургамалда анхарал багаар табидаг болоо. Нёдондо кукурузын 560 гектар газарта миил 1000 тонно шэбхэ гаргагдажа, га бүхэнһөө 76 центнер ургаса абтаа. Энэмнай эшхэбтэр гээшэ. Кукурузашадай тусхай звенонуудые тараажархиһан дээрэһээ баһал мүртэй ургаса абтахаяа болёо. Үнэндөө, кукуруза һайнаар ургуулангүйгөөр силос элбэгээр дарахын аргагүй. Ядахын сагта жэлдээ арба мянган тонно силос дараха ёһотойбди.

Үшөө нэгэ шухала асуудал юуб гэхэдэ, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэг болоно. Манайда 2300 гектар сабшалан бии. Тэрэнэй гектар бүриһөө 10 центнер үбһэ абанабди. Сэхыень хэлэхэдэ, ехэнхи сабшаламнай бодото эзэгүй байна гэбэл алдуугүй. Илангаяа хонишод, малшад сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, үбһэ һайнаар хуряажа абаха хэрэгтэ хабааданагүй. Тракторна бригадынхидай «ама хараад» лэ һуудаг зандаа. Манай хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонидой отара бүхэнэй шод өөһэдынгөө хүсөөр —800 центнер үбһэ ха юм.

Байгша ондо түрүүшын 100 гектарта олон жэлэй гоо тарижа, саашадаа һээ үрэһэ абадаг боло Мүн жэлэй дүрбэн сабшалан дээрэ хүдэлх хай отряд эмхидхэжэ бди. Даб дээрэ отара б хори гушан гектар саб таһалжа үгэхэбди. Саб бэлшээри уһалха Үшө сөөрэм, уһалуурии с баригдажа эхилэнхэй.

Эдэ бүгэдэ үбһэ ного ургасые нилээд дээшэл бэзэ гэжэ найданабди.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АШ ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛ АРГАНУУД

САААШАДАА малай тэр һайжаруулха, ашаг мыень дээшэлүүлхэ х нүүд абтаха байна. М бэеынгээ томоор, ноохо гоо шанараар нэгэдэхи һаа доошо эмэ түлгэ илгажа тусхай отара бол тэдэниие заатагүй зуһа хүргэжэ хурьгалуул Тиихэдэ тус тустаа 45- килограмм шэгнүүртэй, 4 килограмм ноохо эрэ түлгэ, эрьенүүдые үбэлжүүлнэбди. Эн ашаар ноохон, хонино ган мяхан ехэ абтаха Нёдондо бэрхэ хонишо Будаев, Ц-Е. Сандико шэд эрье бүхэнһөө үлүүтэй килограмм хайшалаа. Хэрбээ бүх шэ шахуу мянган хон гоо тус бүриһөөнь үлүүтэй килограмм хайшалдаг болоо һаа, гаан алта» түсэбһөө ехээр абажа, жэшээнь, до энэ продукци худа һаа 164 мянган түх сэбэр олзо оруулһан б тэрэнээ 200 мянганда хэ, бүхыдөө хонин а бүрил ашаг олзо ехэт бари болгохо һэмди.

Үнгэрһэн жэлдэ к хониной мяха худалда 72 мянга шахуу түхэ гарзатаа. Энэ юун дэ болооб гэхэдэ, гурба шахуу хонид гарзалаа гү, али 62 мянган тү гэй продукци хии хо Мүн жэжэ, тус тустаа доол 32 килограмм шэг тэй, туранхай аяар 10 ган хонидые мяханай н надта тушаагаад, эсэстэ мянган түхэригэй мүн зоёо дэмы алдаабди.

Иимэ тулюур бай саашадаа тэсэхын ар Тиимэһээ энэ жэлдэ мянган хонидые хабар һээ илгажа, һайн бэлш адуулаад, зундаа, на хонин бүхэндэ үдэр грамм тарья, 15 кил ногоо сабшажа үгөөд, таргалуулха гэжэ шийд Тингэхын тула таба гектар бэлшээри, н ногоон тэжээл тарихаа гектар тарьянай газар жа үгэхэбди. Энээнэй хонин бүхэниие дунда гээр 38 килограмм ш тэй болгожо тушаахад горитойшье, һайншье тай мяхан худалд ашаг олзоншье д байна.

Фермэнүүдтэ бүхы хүнэй гараар хэгдэдэг лишан бүхэнэй оройдо —20 үнеэдые һаадаг һээнь абтаһан һүнэй үнэ сэн ехэ болоно. колхоздомнай 400 байха тусхай комплекс дажа байнхай. Тэрэнэ лалгада оруулагдаха лиин фермэдэхи хүндэ ажалые оньһожоруул дал гол түлэб шийд Тэрэ комплексдо тал һүтэй, һайн рэй үнеэдые сугл мяхалиг үүлтэрэй лай, тугалдаа хү үнеэдэй баһа нэгэ гүү хидхэхэбди.

Эдэ бүгэдын ашаар мяхан, һүн ехээр өөрынь үнэ сэн х зэргэтэй.

Һаяхан КПСС-эй райкомой бюро дээрэ хы асуудалнууд зүбша сэгдэжэ, колхозой бүх баринуудые хүгжөөхэ, гаяа малай тэжээл ех даг болохо, ажалай эм һайжаруулха хэмжээ раалагдаа. Нэн түрүү һалбаринуудта ажах соо нэбтэрүүлхэ, а арьбалалта хэхэ гури наар сахиха эрилтэ т на.

В. ШАБА
Зэдын аймагай Д Банзаровай нэрэ колхозой түрүү
С. ИСА
колхозой ах эконо

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

КУБАНИИН СВЁКЛО УРГУУЛДАГ ПОЛИ

КРАСНОДАР. (ТАСС-ай корр. В. Калишевский). Тарилгын түрүүшын машинанууд Кубаниин свёкло ургуулдаг поли дээрэ гаргагдаба. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ хизаарай колхоз, совхозууд 200 мянган гаран гектарта энэ ургамал тариха юм.

ХЛОПОК ТАРИЖА ЭХИЛЭЭ

КУЛЯБ. (ТАСС-ай корр. Д. Ашуров). Зүүн-Урда Таджикистанай ажахынуудай механизаторнууд агрегадуудаа тарьялан дээрэ гаргаад, хлопок тарижа эхилбэ. Московско районой тарьяшад түгэсхэхы жэлэй хабарай тарилгые түрүүлэн захалаа. Нарин утаһатай, Вахшска 6465-В гэжэ шэнэ сорт районой полинууд дээрэ түрүүшынхеэ таригдахань.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА ЭРШЭДЭНЭ

ЕРЕВАН. (ТАСС-ай корр. Г. Арутюнян). Үдэр хоногуудай үнгэрхэ тудам Армени дэхи хабарай тарилгын хүдэлмэри улам үргэдэжэ байна. Республикын ороохото ургамалнуудые таридаг гол газарта — Ширакска голдо тарилгын хүдэлмэри улам эршэдэнэ. Тиин эндэ эртын тарилга эхилээ. 64 мянга шахуу гектарта тарилга хэхээр хараална.

ТАРЯАНАЙ ПОЛИ ТУХАЙ АНХАРАН...

АСТРАХАНЬ. (ТАСС-ай корр. Б. Сердюков). Саһанай хайлажа, газарай хүрьһэнэй хатахадань, областиин механизаторнууд унжагайржа байнгүй, оньһото техникэеэ тарьялан дээрэ гаргаба. Тарья ургуулдаг гурбан гол нютагта — Камызякска, Харабалинска, Енотаевска районуудта үндэр баян ургасын үндэһэ һуури тогтоогоо, 150 мянга гаран гектарта гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 17 мянгаар ехэ талмай дээрэ ороохо тариан таригдаха.

ХОЙТО ЗҮГЭЙХИДТЭ — ОВОЩ

ЛЕНКОРАНЬ. (Азербайджанай ССР). (ТАСС-ай корр. Р. Григорян). Манай орон дотор эгээл түрүүлэн овощоо хуряадаг Азербайджанай субтропигуудһаа капуста тээһэн түрүүшын самолёдууд, авторефрижераторнууд эндэһээ мордобо. Огородой эдеэн холын Хойто зүгэй промышленна түбүүдэй ажалшадта эльгээгдэхэ байна.

ТАРИЛГЫН УРДА ТЭЭХИ УҺАЛАЛГА

САРАТОВ. (ТАСС-ай корр. А. Сыроваткин). Уһалалга хэгшэд Саратовай тарьяшадай дундаһаа тарилгын хүдэлмэрээ түрүүлэн эхилбэ. Гектар бүхэндэ мянган кубометр уһа тарааха бодомжотойгоор 500 гектар газар уһалагдаа.

Энэ хабар Саратовай тарьяшад 100 мянга шахуу гектарые уһалха түсэбтэй. Волго шадарай уһалагдадаг поли дээрэ ороохото ургамалнуудһаа гадна, саахарай свёкло таригдаха.

КамАЗ-да ЭЛЬГЭЭГДЭХЭ СТАНОГУУД

ХАРЬКОВ. (ТАСС-ай корр. М. Хабинский). Косиорой нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэрилэгшэд автомат шэнэ станогуудые бүтээбэ. Эдэнь КамАЗ-да эльгээгдэхэ юм. Нарижуулан һайжаруулагдаһан иимэ агрегадууд урдынхиһаа 1,5 дахин ехэ бүтээсэтэй. Ехэ ашаа зөөхэ автомобильнуудай орёо нарин детальнуудые зүбөөр тошиилдохо арга олгохо байна.

ПРОЕКТЭЭР ХАРААЛАГДАҺАН ХҮСЭНДӨӨ ОРОБО

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр. В. Климентьев). Эндэхи шаазан амһарта бүтээдэг заводой коллективтэ ехэ баяр болобо: Эн приняти проектээр дааһан хүсэндөө оро эндэ жэлдээ 20 һоо үсөөн бэшэ ша һарта бүтээн гарга Дурнын, Зүүн Сиби зондо эльгээгдэхэ.

ШАХТЁРНУУДА ГАБШАГАЙ АЖ

КЕМЕРОВО. (ТАСС-ай корр. Е. Пастушенко). бассай шахтёрнууд эхинһээ хойшо да гадуур 1 миллион т луу нүүрһэ малта

ЛЕКТОРЭЙ ШАДАБАРИ

ЛЕКТОРНУУД, АГИТАТОРНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

Манай орон дотор аман үгын пропаганда улам хүгжэжэ байнхай. Агитатор, политинформатор болон лекторнууд мүнөө предприяти, колхоз, совхоз, барилга бүхэндэ ... Хэблэл, радио, телевидениин хүсөөр олониитэдэ мэдээсэлэй үргэнөөр дамжуулагдадаг байбашье, хүн зоной орон доторхи, хилын саана шухала үйлэ хэрэгүүдые мэдэхэ, эрдэм наукын, техникын, сөёл культурын, политикын зарим һалбаринуудаар ... мэдэрэлтэй байха эрилтэлэлынь аман үгын пропагандын удха шанарые гэрэлнэ бшуу. Агитаторнууд, политинформаторнууд ба лекторнуудэй мэдээсэлые шагнахадаа, хүн зон ойлгоогүй асуудалаа тэрэ дарыдань ...рхэйлхэ, тодорхойлхо арганай байна. Гэхэтэй хамта, лекторнууд хүн зондо тайлбарилха темэеэ гүнзэгыгөөр ...удалһан байдаг.

Манай республика дотор ...ционно пропаганда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. «Знание» ...эмэй республиканска организацида 11 мянга шахам лектор тоологдоно. Тэдэнэй жэл бүри 100 мянган лекци уншана. 5 мянга гаран пропагандистнууд ба ...ческэ һургуулинуудые ...лбэрилэгшэд хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Тиихэдэ хэдэн зуугаад агитаторнууд болон политинформаторнууд саг үргэлжэ ойлгуулামжын хүдэлмэри ябуулна.

Аман үгын пропагандада эдэбхитэйгээр хабаададаг дүй дүршэлтэй лекторнууд, политинформатор ба агитаторнууд жэлһээ жэлдэ олошорно. Тэдэнэй элидхэлнүүд ба лекцинүүдые хүнүүд анхаралтайгаар, һонирхожо шагнадаг. Зүгөөр аман үгын пропагандада хабаадагшадай дунда дүй дүршэлөөр бага, методическа бэлэдхэлгүй хүнүүдшье дайралдадаг гээшэ. Гол эрилтэнь юуб гэхэдэ, лектор гү, али элидхэлшэ гол темэеэ һонирхолтойгоор, тодорхойгоор задалан харуулха, тайлбарилха ёһотой.

Зүгөөр лекци гү, али хөөрэлдөөнэй һонирхолтой байхын тула үгэ хэлэгшэ ехэ юумэ мэдэхэ уялгатай. Нэн түрүүн, марксистско-ленинскэ һургаалые, байгаали ба хүн түрэлтэнэй обществын хүгжэлтын хуули ёһонуудые һайнаар мэдэхэ эрилтэ лекторнуудэй урда табигдана. Лекци бүхэн орёо бэшэ, тодорхой, эрдэм наукада үндэһэлһэн байха ёһотой гэжэ Ленин заадаг һэн. Тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд энэ талаараа хододоо илгардаг байһан юм.

Аман үгын пропагандада манай парти хододоо ехэ анхарал хандуулдаг байһан бэлэй. Партиин XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, Л. И. Брежнев иигэжэ хэлэһэн байна: **«Үзэл сурталай талаар саг үргэлжын шанга тэмсэлэй боложо байһан үе сагта ажанай парти имэ һэдэлгэнүүдтэнь шиидхэхы, шанга харюу үгэхэ эрилтэ бидэнэй урда табина гээшэ.** Бидэнэр өөрынгөө аман үгөөр социалис общество тухай, совет бодото ажабайдал тухай, манай орон дотор коммунизм байгуулга тухай хэдэн миллион хүнүүдтэ сэхээр тайлбарилан ойлгуулха ёһотойбди.

Дүй дүршэлтэй болоһон лекторнууд ба пропагандистнууд библиографическа справочнигтай болодог юм. Тэрэ справочник соогоо темэдэ хабаатай номуудай нэрэнүүдые, тэрэнэй хуудаһануудые заадаг. Элдэб янзын тоо, баримтанууд, цитатанууд тэндэнь карандашаар тэмдэглэгдэнхэй байдаг. Тиихэдэ зарим лекторнууд тусхай дэбтэр соо тоо, баримтануудые, темэдэ шухала хэрэгтэй зүйлнүүдыень бэшэжэ абадаг, энэ гү, али тэрэ тоо, баримтанууд ямар литература сооһоо абтааб гэжэ заадаг байна. Эдэнһээ гадуур үшөө гурбадахи онол арга бии юм: темэ бүридөө тусхай картотекэтэй болодог. Ондо ондоо хуудаһан дээрэ бэшэгдэһэн материалнуудынь тэрэ картотекэ соонь сугларна. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй XXIV съездын гаргаһан эб найрамдалай программын гол дүримүүд заагдажа, номууд, элдэб мэдээсэл, элидхэлнүүд, статьянууд сооһоо абтаһан баримтанууд оруулагдажа болоно. Лекторнууд эдэ гурбан онол аргануудые хэрэгһуунабди. **Империализмын пропаганда манай орондо эсэргүүгээр, социализмын оронуудта эсэргүүгээр эгээн харата муухай аргануудые, техническэ хүсэтэ хэрэгсэлнүүдые ашаглан, үзэл сурталай тэмсэл саг үргэлжэ хэжэ байна. Хүнэй толгой мунхаруулха гэһэн буржуазин гарта байдаг али бүхы арга хэрэгсэлнүүд — хэблэл, кино, радио болбол хүнүүдые мэхэлхын тула, капитализмын үедэ һуухада жаргалтай һайн байдаг хэбэртэйгээр хүнүүдые арга мэхэдэ оруулхын тула, социализмые хардахын тула элсүүлэн хэрэглэгдэдэг байха юм».**

Үзэл сурталай талаар энэ тэмсэлые хараадаа абан, манай орон дотор коммунизм байгуулга тухай хэдэн миллион хүнүүдтэ сэхээр тайлбарилан ойлгуулха ёһотойбди.

Хүнүүдые суртал бодолойнь талаар хүмүүжүүлхын тула лектор өөрөө марксистско-ленинскэ үзэл сурталда, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байха ёһотой. Хүн зоной урда үгэ хэлэхэдээ, тиимэ лектор өөрынгөө һанал бодолые хэлэхэ, арсалдаата асуудалнуудта харюу үгэхэ, һанажа ябаһанаа зүбөөр тайлбарилха аргатай байна бшуу. Ушар тиимэһээ лектор олон зүйлнүүдые мэдэхэ уялгатай болоно.

Лектор хадаа өөрынгөө темэдэ хэрэгтэй материалнуулэхэдээ, өөрынгөө темые улам гүнзэгырүүлхэ, тодорхой болгохо гэһэн зорилгоёо бэелүүлнэ гээшэ. Лектор лекци үнгэргэхэһөө урид эдэ материалнуудаа анхаралтайгаар хаража абабал, бултыень ойлгожорхино ха юм. Гэхэтэй хамта, лектор бүхэн үгэ хэлэхэһээ урид түсэб табиха ёһотой. Энэ түсэбынь оролто үгэһөө, гол хубиһаа, түгэсхэлһөө бүридэхэ байна. Тиихэдэ энэ гү, али тэрэ темээр лекци уншахадаа, ямар оролто хэхэ ёһотойб гэжэ урид шэбшэхэ шухала. Юундэб гэхэдэ, энэ оролто үгэнь шагнагшадай анхарал татаха, тэдэнние һонирхуулха үүргэ дүүргэхэ байна бшуу. Жэшээлхэдэ, академик А. А. Богомолец «Ута наһа наһалхын түлөө тэмсэл» гэһэн лекци уншахадаа, нэн түрүүшээр иимэ асуудалнуудые табиһан байна: «Ута наһа наһалхын түлөө тэмсэлдэ эрдэм наука ямар үүргэтэйб», «Хүнэй ажабайдал хэды наһаар эсэслэдэг юм?». Зал соо сугларагшадые энэ хоёр асуудал тон ехээр һонирхуулжа байгаа. Тиимэһээ шагнагшадай бүхы анхарал лектор тээшэ болоһон байна. Түрүүшын минутаһаа шагнагшадай анхарал татадаг лекторнууд тухай олон жэшээ дурдажа болохо. Зүгөөр эдэ жэшээнүүднай лекциин оролто хубиин ехэ удха шанарые гэршэлжэ байна. Гэхэтэй хамта 30—45 минутын туршада лекци анхарал ехэтэйгээр шагнахынь тула хэлэжэ байһан юумэн тухайгаа бодомжолжо байһан шэнгеэр хөөрэхээ оролдохо хэрэгтэй. Тиихэдэ шагнагшад лекторэй хэлэжэ байһан зүйлдэ хабаадалсаха ушартай болодог гээшэ. Лекциин түгэсхэл мүн лэ ехэ удха шанартай. Бүхы хэлэһэн юумэнэй удхые согсолдог, тобшолол хэдэг хубинь түгэсхэл болоно. Тиимэһээ түгэсхэлэй хуби богонихон байха ёһотой. Лекциеэ дүүргэхэдээ, «Ийгээд лэ хэлэхэ юумэмнай дүүрээ» гэжэ шагнагшадта хэлэжэ болохогүй. Тингэнхаар уряагай үгэнүүдээр, хошоо ба оньһон үгэнүүдээр, темэдэ хабаатай шог ёгто үгэнүүдээр дүүргэхэдэ хамаагүй.

Бүхы бэшэһэн юумэеэ согсолхо болоо һаа, лектор хадаа үнэн зүрхэнһөө үгэ хэлэгшэ, өөрынгөө эрдэм мэдэрэлдэ үнэн сэхэ, арад зондо эрдэм мэдэрэл тарааха гүнзэгы этигэлтэй, эрмэлзэлтэй хүн байха болоно. Лектор болбол түрэхэһөө хойшо гоёор хэлэдэг хүн байха ёһотой гэжэ зарим зон хэлэдэг. Тэрэ тиимэ бэшэ. Хэрбээ гоёор, нэгэшье тогтонгүй хэлэдэг хүнүүд темынгээ гол удхые тайлбарилжа шадаагүй һаа, хооһоор шашадаг хүнүүдэй тоодо орохо байна бшуу.

Үшөө нэгэ зүйл дээрэ тогтохо хэрэгтэй. Энэмнай лекторэй психологическа бэлэдхэл гээшэ. Хэлэхэ темэеэ һайнаар бэлдэһэн хүн бүхэн психологическа бэлэдхэлтэй гэжэ тоолохо байнабди. Ушар тиимэһээ дунда ба дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэ бүхэн политическэ ба научна эрдэм мэдэрэл арад зоной дунда тарааха дүүрэн арга боломжотой байна.

А. СЕРЕБРЯКОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

...СЕДАТЕЛЬНУУДАЙ СЕМИНАР

...гай арадай сүүдүүдтэ ... заседательнуудые ...лга январь һарада эм...ээр үнгэрһэн гээшэ заб. Арадай заседательнуу...ралсалые аймагай арадай судья Еши-Доржо ...евич Цырендоржиев ...олтойгоор үнгэргөө. ...ралсалда ерэһэн арадай заседательнуудта үнэмшэлгэнүүдые барюулһан байна.

Социалис хуулиин ёһо гурим, совет гэр бүлэ болон бусад асуудалаар Е-Д. Б. Цырендоржиев һонирхолтой элидхэлнүүдые хэбэ. Үнгэрһэн һарада арадай судья нүхэр Цырендоржиев Хандагай, Дээдэ-Тайлса, Удинск, Тээгдэ, Георгиевко, Хоринск тосхонуудта дээрэ хэлэгдэһэн темээр элидхэлнүүдые уншаба. Нүхэдэй сүүдэй, арадай дружинын гэшүүдтэй тэрэ һонирхолтой семинар үнгэргөө. Еши-Доржо Бадмаевич хуули ёһо хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

Хүн бүхэн өөрынгөө хэһэн ажалаар айл аймагтаа мэдээжэ болодог гээшэ. Хужар тосхоной наймаалагша Должод Тагланова эгээл иимэ хүнүүдэй нэгэн юм. Нютагайнь зон тэрэнние манай Должод гээд нэрлэдэг болонхой. Должод Тагланова арба гаран жэлэй туршада худалдаа наймаанай эмхидэ хүдэлхэ үедөө түрүү наймаалагшадай дүй дүршэл өөрынгөө ажалда хэрэглэдэг. «Улаан-Аха» колхозой түрүү наймаалагша һара, квартал, жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэнэ.

Дүй дүршэлтэй наймаалагша тосхоной зоной захиһан эд хэрэгсэлнүүдые эртэнһээ захижа асардаг. Аха нютагай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн Должод Тагланова түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай Хужар тосхоной бэрхэ наймаалагша Д. Тагланова.

Д. ДУГАРОВ.

...ДАЙНАЙ ЖЭЛНҮҮДТЭ...

...эгэ ороноо хамгаалгын ...хэ дайнай эхилхэдэ, Тель...ай нэрэмжэтэ колхозой ...шад бүхы совет арадтаа ...а нэгэ хүн шэнгеэр Эхэ ...оо хамгаалхаяа бодоо һэн. ...аланта нютагай гурбан ...гаран сэрэгшэд дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд ... эльгээгдэһэн, зарима... Алас-Дурна зүгэй хилэ ...лаа мордоо һэн. Жаргаланта... эгээл ажалша бэр... шанга хүбүүдээ сэрэгэй албанда үдэшөө бэлэй.

...наһатай үбгэд, һан... сагаан хүгшэд, һургуулиин ...д албанда мордоһон хүбүүдэй хани нүхэд, эсэгэнэ... орондо колхозойнгоо ажалые бүтээхэ уялга... болоо. Тэрэ үедэ: «Хамаг ...фронтдо, хамаг юумэеэ ...ын түлөө!» гэһэн лозунг ...шье харагдагша һэн. Хүн ... өөрынгөө урдахи харюу...е һайн мэдэржэ байгаа. ...һуниие илгангүй, унтаха ...гүй гэхээр, эсэшэ сусаша... ажаллагша бэлэй. Тиимэл Тельманэй нэрэмжэтэ ...хозой гэшүүд дайнай хүшэр жэлнүүдтэ хүдөө ажахын ...тнуудые үйлэдбэрилхэ ... үлүүлэн дүүргэжэ бай... Эхэ орондомнай хэзээ ...ахиһаа ехэ ороохо та..., мяхан, ноохон хэ... байгаа.

...мэрилэгшэдөөр, машин... эдеэ хоолоор дутабашье, ...жэлэйнгээ түлөө үлэһэн ...д, хүгшэд, үхибүүд ... заахашье алдаагүй, ...ойнгоо ажахые улам ...жэ, үйлэдбэреэ үргэдхэ... һайшаалтай.

...ктор болоод бусад хүдөө ... техникэ, морин унаа... талдаха. Сараар газараа ... айхабтар шанга сагууд ...догшо бэлэй. Хэдыхэн ...һан тракторай жолоодо ... Жамнинова, Хандажап ..., Ханда Нурбуева, Ни...нова гэгшэд һуужа, түргэн ...саараа үдэрэйнгөө ...бэриие дүүргэжэл бай...

...шан Цыбан Доржиев... Бадаева тэжээлээр дугамаг ... үнеэн бүриһөө 4000 ...грамм, Цыбик Лобановна ...нова — 3.800, Долгор... Бадлуевна Нимаева — ... Гылыгма Балдановна ... — 3.200 килограмм ... байгаа. Колхозой бүхы ...шад эбтэй эетэй, үсэд ... хүдэлжэ, иимэ амжалтанудые туйлагша һэн.

...рнүүд арһа элдэдэг, ...гүүдтэ дулаан бэелэй, ...хониной арһаар дэгэл ... байгаа. Фронтдо хоёр зуу ...комплект дулаан хубсаһа ...эн түүхэтэй. Колхозой ...гшэд Ленинградска ...до 200 гаран эгээл һайн ...өө бэлэглэһэн юм.

...овай колхозник Пера... Головатовай үүсхэлээр ... республикын хүн зон ...лис Буряад-Монголой нэ... эскадрили байгуулга... ...дынгоо нөөсэнүүдһээ ... ехэ мүнгэ зоори оруу... Жаргалантын колхозой ... гэшүүд энэ патриотиие ...раада баһал харюусаха ... байха. Колхоз самолёт бү... 200 мянган түхэриг, ... түрүүлэгшэ Дагба ... Очиров өөрынгөө ... 100 мянган түхэриг ...ан юм. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой музей соо оробол, алталмал үзэгүүдээр аржыса бэшэгдэһэн иимэ һонирхолтой телеграмма уншахат:

«Буряад-Монголой АССР-эй Сэлэнгын аймаг. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Очировта:

ССР Союзай оборонодо анхарал оролдолго гаргаһанайтнай түлөө, нүхэр Очиров, минии амаршалга, Улаан Армиин баяр баясхалан хүлеэн абыт.

И. Сталин».

Улаан Армиин хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын түлөө оборонын жасада өөрынгөө нөөсэ, сэнтэй эд бараа оруулха гэжэ колхозник бүхэн оролдогшо һэн. Жэшээлхэдэ, коммунистнууд Тогочи Данзанович Данзанов, Бальжи Найданович Найданов гэгшэд гүрэнэй банкда тус тустаа 15 мянган түхэриг сэбэр мүнгөөр оруулһан дөмогтой.

Жаргаланта нютагай таряашад дайн сэрэгэй хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ, тылдэ ажаллажа байһан олон миллион совет хүнүүдтэй нэгэн хамта жагсажа, фронтоё дэмжэлсэһэн. Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо баруун фронтһоо баяр баясхалангаа мэдүүлһэн бэшэгүүд, телеграмманууд, делегацинуудшье ерэдэг һэн. Фронтовигуудай үмэнэһөө Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаев Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэһэн юм.

Фронтһоо баяртайшье, уйдхар гашуудалтайшье мэдээнүүд ерэгшэ һэн. Дайн дажарай гал дүлэн соо баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүд тухай 150 гашуудалта мэдээсэлнүүд Жаргаланта нютагта ерээ һэн.

Илалта гээшэмнай хямдахан туйлагдаагүй. Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо үгтэһэн СССР-эй оборонын Гүрэнэй комитедэй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан Тугууд, дайшалхы тугууд нарин нангинаар хадагалагдана. Энэ колхозой хэдэн зуун ажалшад «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ шэн габьяатайгаар ажаллаһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан юм.

Хатуу шэрүүн, хара мэхэтэй, хүсэ ехэтэйшье дайсантай манай совет арад үни удаан саг тулалдаа. Фронт тыл хоёрой эбдэршэгүй нэгэдэлтэй байһанай ашаар аймшагтай шанга тэмсэлэй түгэсхэлдэ агуу илалта туйлагдаа.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

АРАДАЙ МУНХЭ ДУРАСХААЛ

БЭРХЭШЭЭЛТЭ ҮЕ ҺЭН

1942 оной декабрь һара бэлэй. Тэрэ үедэ Волховско фронтын сэрэгэй частьнуудта Агуу Октябриин социалис революциин үлгы болохо Ленинград хотые дайсанай бүһэлэлгэһөө сүлөөлхэ талаар бэлэдхэл хэгдэжэ байгаа. Би тэрэ үедэ хоёрдохи ударна армиин 18-дахи стрелково дивизиин ябаган сэрэгэй нэгэ частьда алба хэжэ байгаа. Декабриин нэгэ үдэр манай частьда ротын командирые политическэ талаар орлогшо лейтенант Станислав Ивлев ерэжэ, окоп соо ороод солдадуудтай хөөрэлдэбэ. Бидэ тэрэнэй хөөрөөе хүл дээрээ байжа, буу зэбсэгээ гартаа бариад, шэнэ тулалдаанда орохоор бэлэн байһаар шагнабабди.

Сэрэгэй политическэ хүдэлмэрилэгшын һонирхолтой хөөрөөе ротын командир, ахалагша лейтенант Иван Стасовай «Минии хойноһоо» гэһэн команда таһалдуулба. Тэрэ үдэр бидэ гурбадахяа дайсанай урдаһаа добтолгодо оробобди. Фашистнар тиихэдэ Грузино гэжэ тосхониие буляан абаха гэжэ шиидэһэн байгаа ха. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ тосхон добтолгын дай хэхэдэ зохид, үндэр газарта оршодог байһан.

Грузино тосхониие хамгаалгын энэ тулалдаанда хоёр талаһаа ехэ тулалдаан болоо һэн. Дайсанай хүсэн булюу байжа, хэдэн олон солдадуудаа алуулжа, техникээ алдажа, фашистнар тус тосхониие эзэлһэн байна. Бидэ гэдэргээ бусаха баатай болоо һэмди. Би энэ тулалдаанда нэгэ бага контузи абажа, полковой медсанбадта аргалуулхаяа хэбтээ һэм.

Аргалуулжа байха үедэмни дайшалхы байдал хубилаа, манай часть урагшаа дабшажа, шэнэ траншейнүүд малтагдаа, сэрэгшэдшье олошорһон байгаа. Медсанбадта байха үедэмни манай отделениһээ гурбан солдат ами наһаяа алдаһан байба. Тэрэнь ехэ гашуудалтай һэн.

Ротын замполидоор һаяхан томилогдоһон Касьян Мансуров манай взводто хирэ хирэ болоод лэ ерэдэг болобо. Нэгэтэ ерэхэдээ тэрэ ефрейтор Игорь Свинцовой гаргаһан баатаршалга тухай хөөрэбэ. Энэ нүхэр немец офицерые амидыгаар барижа, полкын штабта асарба. Бидэ полкынгоо сэрэгшын энэ баатаршалгаарнь омогорхообди, атаархаһаншье байнабди. Немец офицерые амидыгаар бариха, тэрэнэй хэлэһэниие шагнаха, дайсанай хорото һэдэлгые тэрээнһээ мэдэжэ абаха гээшэ фронт дээрэ шухалын шухала хэрэг, үнэхөөрөө баатаршалга гээшэ. Атаархангүй яахаб!

1943 оной январиин нэгэ үдэр дивизидэмнай дуу, хатарай фронтовой ансамбль ерээ һэн. Тус ансамблиин артистнуудай дунда Эрхүүгэй нүхэр байшоо. Тэрэ намайе буряад хүн, нютагайм хүн гэжэ таняад, намтай ехэ хөөрэлдөө, частиимнай ондоо солдадуудта нютагайнгаа нүхэртэй уулзааб, баяр баясхаланиие хүргөөб, дайшалхы амжалта хүсөөб гэжэ хэлэбэ. Тиихэдэнь минии отделениин бэлэй.

1943 оной январиин 11-дэ манай дивизи урдамнай байһан 5-дахи тосхониие дайсанһаа түрүүлэн абаха приказ үгтэһэн юм. Тус тосхониие буляан абаха гээшэ тусгаар удха шанартай байгаа. Яахадааб гэхэдэ, эндэ Ленинградска, мүн Волховско фронтнуудай сэрэгэй хоёр частьнууд һаяын үдэрнүүдтэ уулзаха ёһотой байгаа һэн. Тэрэл үдэшэндөө тосхон тээшэ манай взвод ошобо. Эндэ ерэхэдэмнай хон жэн, хүнэй байһан хэбэргүй. Табан солдадуудтай нэгэ гэртэ ороходомнай керосин лампа носожо байба. Бидэ ехэтэ һэжэглээд, тэндэһээ абяа шэмээгүйгөөр гаража ошобобди. Нүгөөдэ гэрэй хажууда ошоод шагнахадамнай, немец хэлээр хөөрэлдэхэнь дуулдаба, сонхоорнь харахадамнай, буугай аманууд маанад тээшэ шэглүүлэгдэнхэй байба.

Немец автоматчигууд. совет сэрэгшэдэй ерэхые мэдэһэн байба. Һүниин харанхыгаар манай взводойхид гэдэргээ бусаха баатай болоо һэн.

Тэрэнэй һүүлээр хоёр хоног соо манай полк танкова рототой хамтаржа, бэлэдхэл хээд, тус тосхонһоо дайсаниие намнан шэдээ бэлэй. Энэ дайнда баатарлиг зоригтой байһанайнгаа түлөө олохон офицер болон солдадууд орден, медаляар шагнагдаһан байха. Би энэ тулалдаанда хүндөөр шархатажа, госпитальдо эльгээгдээ һэм.

1943 оной январиин 15—17-ой үдэрнүүдтэ Ленинградска болон Волховско фронтнуудай сэрэгшэд фашис сэрэгшэдые хоёр тээһээнь хашажа, бута сохиһон, Ленинэй хотые дайсанай бүһэлэлгэһөө сүлөөлхэ арга бэдэрпэн, хэмгүй олон фашистнарые хюдаһан, буу зэбсэгыень буляан абаһан байха юм.

Б. ШИРЕТОРОВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнда хабаадагша.

НИКОЛАЕВ. «Океан» гэжэ заводой судна бүтээгшэд руда зөөхэ «Александр Матросов» гэжэ шэнэ судна бүтээжэ, туршалга гарахыень уһанда табиба. Судна 215 метр утатай, 32 метр үргэнтэй, 63 мянган тонно уһа түрисэтэй юм. «Александр Матросов» хадаа комсомолой суднануудай нэгэн болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Александр Матросов» гэжэ судные үдэшэлгын үе.

ТАСС-ай фотохронико.

БУДАПЕШТ

ХАНИ БАРИСААНАЙ ПАРК НЭЭГДЭБЭ

ТАСС

Венгер-совет хани барисаанай парк Венгриин ниислэл хотын хүдэлмэришэдэй район — Кебаньяда баярай оршон байдалда нээгдэбэ.

Венгер-совет хани барисаанай һүлдэ болоһон хүшөө паркын тэгэндэ табигдаа. Элитэ мэдээжэ скульпторнууд Е. В. Вучетич, Ж. Кишфалуди — Штробль скульптурын бүлэг барилгын проект табилгада хабаадаа. Венгриин скульптор Б. Барна тэрэниие бүтээһэн байна.

Паркын нээлгэдэ зорюулагдаһан митинг эндэ болобо. ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Д. Лазар, ВСРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, ВНР-эй оборонын министр генерал-полковник Л. Цинеге, Венгриин ниислэл хотын партийна, гүрэнэй ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаа. КПСС-эй секретарь И. В. Капитонов түрүүтэй Совет партийно - правительственна делегаци, Венгридэ болохо һайндэртэ ерэһэн бусад совет делегацинууд хабаадалсаба.

Будапештын горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Золтан Сепвельди, Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүн, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо армиин генерал Н. В. Огарков митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Н. В. Огарков фашистнуудһаа Венгриин ниислэл хотые сүлөөлэлгэдэ хабаадаһан гвардиин 62-дохи ябаган сэрэгэй дивизиин тугые ВСРП-гэй Будапештын горкомой нэгэдэхи секретарь Имре Катонда барюулба.

Парк соо нээгдэһэн Венгер-совет хани барисаанай хүшөөдэ венокуудые табиһан байна.

СТОКГОЛЬМ

Шухала шата

ТАСС

«30 жэлэйнь ойе түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй энэ жэлдэ тэмдэглэхэеэ байһан илалта гитлеровскэ фашизмые Советскэ Союзай һамна бута сохижо туйлаһан илалта Европын арадуудай түүхэдэхи шухала шата болоно, — гээд «Швеци—Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй холбооной секретарь Свен Линдхольд тэмдэглээ.— Фашис эзэрхэг түримхэй этэгээдүүдһээ манай ороной газар дайдые Совет Арми сүлөөлхэһөө гадна, Европын бусад гүрэнүүдэй арадуудта амгалан байдал, эрхэ сүлөө олгоһон байна».

Шэнэ дайе саралга — мүнөө бүхы хүн зоной үг зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөн энэ талаар ехэ удха шанартай. Тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэлгэ Европо түбидэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха, оронуудай хоорондохи харилсаае үргэдхэхэ арга олгохо байна гээд С. Линдхольд ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

БУЭНОС-АЙРЕС

АРГЕНТИНЭДЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Орон доторхи байдалай хүшэр бэрхэшээлтэй боложо байһантайнь дашарамдуулан, граждан радикальна холбоон гэдэг партиһаа дэбжүүлэгдэһэн депутадуудай палатын гэшүүд ехэ эрилтэтэйгээр правительствада хандаһан байна. Орон доторхи һүйдхэлтэ ажал ябуулгые мүрдэн шэнжэлхын тула парламентска комисси эмхидхэн байгуулхые арадай революционно холбооной депутадууд дурадхаа.

Аргентинын Компартиин ЦК мэдүүлгэ толилуулхадаа, орон доторхи байдалые һайжаруулха хэмжээнүүдые дары абаха эрилтэ табиба. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхын тула национальна конгрессэй заседани дары зарлахые дурадхаад, национальна ашатуһада эсэргүү ябуулгануудые үүдхэдэг фашис бүлэгүүдые, хүсэнүүдые бута сохихын тула патриотическэ, демократическа, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлэн, правительстваһаа гадуур нэгэдэмэл фронт байгуулхые уряалаа.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон-телеграф-радио

ВЕНЭ

КПА-гай ЦК-гай МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Фашизмые һамна бута сохиһоор 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Австриин Компартиин ЦК мэдүүлгэ тунхаглуулба. Австриие сүлөөлэлгэдэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна гээд тэрээн доторнь хэлэгдэнэ.

Австрида шухала удха шанартай гүрэнэй договорто гар табигдаһан байна. Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй гэһэн политикадань эдэ бүгэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Мүн энээнэй үндэһөөр бүхы оронуудтай, нэн түрүүн социалис гүрэнүүдтэй хани хүршэ ёһоной харилсаа тогтоохо ехэ арганууд бии болоно гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэбэ. Эб найрамдалай түлөө социалис оронуудай эсэшэ сусашагүй тэмсэл уласхоорондын байдалые һайжаруулха шухала нүхэсэл болоно.

Австриин ажалшадай ашатуһые хамгаалха хэрэгтэ ороной коммунистнууд ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЛИССАБОН

Һунгуулиин кампани эхилбэ

ТАСС

Учредительнэ суглаае һунгаха һунгуулиин кампани апрелиин 2-то Португалида эхилбэ. Тэрэнэй депутадууд ороной шэнэ конституци бэлдэхэ байна. Политическэ элдэб партинуудай хэдэн зуугаад эдэбхитэд һунгуулиин урда тээхи плакадуудые Лиссабоной үйлсэ гудамжануудта няажа эхилбэ.

Тусхай бүридхэлдэ абтаһан 12 парти гурбан неделиин турша соо үргэлжэлхэ кампанида хабаадаха юм. Фашис диктатурын унагаагдаһаар түрүүшын жэлэй ойн үдэр — апрелиин 25-да һунгалта үнгэргэгдэхэ.

Правительственна коалицида ородог түрүү партинууд һунгуулиин кампанида гол үүргэ дүүргэхэ байна. Эдэнь Португалиин Коммунис парти, Португалиин демократическа хүдэлөөн, социалис парти, арадай-демократическа парти болоно.

Һунгалтын урда тээхи программаяа политическэ партинууд улад зондо тайлбарилжа эхилбэ.

ДЕЛИ

Индира Гандиин мэдүүлгэ

ТАСС

Бэеэ дааһан байдалтай болоһонһоо хойшо дотоодын экономическа фронтдо Инди ехэ амжалта туйлаа гэжэ премьер-министр Индира Ганди мэдүүлбэ. Үнгэрһэн 28 жэлэй турша соо орон дотор таряа ургуулан абалга дүрбэ дахин нэмээ, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн гурба удаа дээшэлээ, уһалагдадаг газарай талмай нилээд үргэдхэгдөө, 90 миллион шахуу һурагшад һургуулида һурадаг болоо гэжэ И. Ганди Индиин Информациин институдай түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Хархис хүсэнүүд орон доторхи байдалые түбэг бэрхэшээлдэ оруулхые һэдэнэ гээд И. Ганди буруушаагаа.

Урда Азиин оронуудта зэбсэг хэрэгсэлнүүдые худалдаха гэһэн США-гай правительствын шиидхэбэри һанаа зобооно гэжэ И. Ганди түгэсхэлдөө мэдүүлбэ.

ЖЕНЕВЭ

Далайн эрхэ тухай шиидхэхэ конференци

ТАСС

Далайн эрхэ тухай асуудалнуудые шиидхэхэ ООН-ой конференциин гурбадахи сесси эндэхи Нацинуудай ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Дэлхэйн океан далайнуудые ашаглаха хуули ёһонуудаар уласхоорондын конвенци абахын тула 150 ороной түлөөлэгшэд оролдолго гаргана.

ТОКИО

Байгаалиин нөөсэ баялигуудые шэнжэлхэ ООН-ой комитедэй сесси

ТАСС

Байгаалиин нөөсэ баялигуудые шэнжэлхэ ООН-ой комитедэй IV сесси эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. 50 гаран ороной түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

СССР-эй делегат сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гүрэн бүхэн өөрынгөө байгаалиин баялигуудые ашаглаха талаар бэеэ дааһан байдалтай байха ёһотой гэжэ Советскэ Союз тоолоно гээд тэмдэглээ. Национальна бэеэ дааһан байдалыень, тэдэнэй тоодо байгаалиин нөөсэ баялигуудые бусад оронуудай хүндэлдэг байгаа һаа, политическэ, экономическа, социальна хүгжэлтынгөө замда эдэ гүрэнүүдэй амжалта туйлахань мэдээжэ.

Совет делегадай хэлээшые хүгжэжэ байгаа оронуудай түлөөлэгшэд бүрин дэмжэһэн байна.

БЕЙРУТ

Эзэрхэг ябуулгаяа үргэлжэлүүлнэ

ТАСС

Апрелиин 2-то Тель-Авив Ливанда эсэргүү хэдэн зэбсэгтэ ябуулгануудые хэбэ.

50 гаран хүнһөө бүридэһэн Израилиин солдадуудай отряд Урда Ливанай Айта Аш-Шааб тосхон шадараар хилэ эбдэһэн байна.

Израилиин сэрэгүүд Тейр-Хафра, Аль-Джеббин һууринуудые ехэ буугаар буудабэ. Хүдөө ажахын ургамалнуудта ехэ хохидол ушаруулагдаа.

Энэ үдэр Израилиин сэрэгэй самолетууд ороной урда районууд дээгүүр һүйдхэлтэ ниидэлгэ хэбэ.

Ливанай урда хилэ хадар, Сиритэй буудалдаагаа зогсооһон газар руу Израилиин сэрэгүүд татагдажа байна гээд Бейрудэй хэблэл мэдээсэнэ.

ТОЛИ

АНАТОЛИЙ КАРПОВ—ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИ...
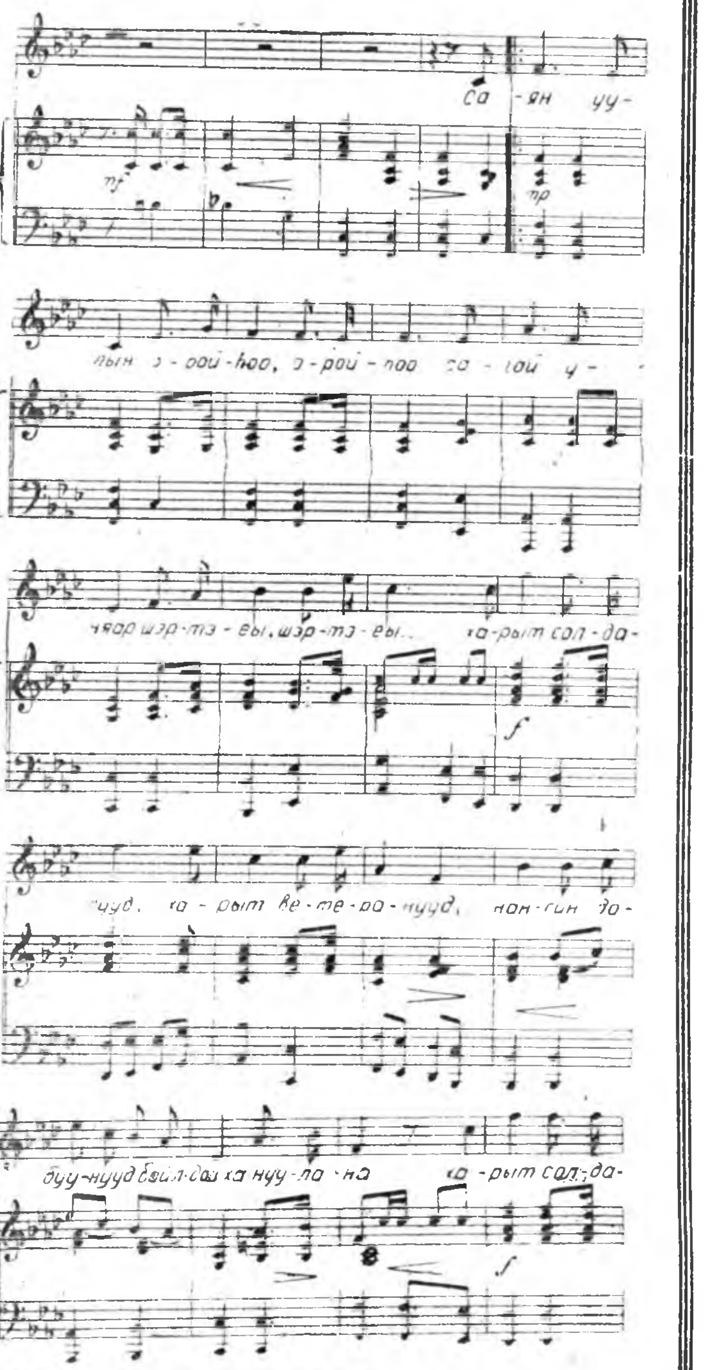
АМСТЕРДАМ. (ТАСС). Совет гроссмейстер Ана... лий Карпов дэлхэйн шэнэ чемпион болобо гэжэ Ул... хоорондын шатарай федерациин (ФИДЕ) президент М... Эйве соносхоо. 1975 ондо үнгэргэгдэхэ дэлхэйн ... һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй дүримэй үндэһөөр, ... нэрэ зэргэдэ хүртэхые эрмэлзэгшэ — гроссмейстер А... толий Карповтай наадажа, дэлхэйн чемпионой нэрэ ... гэеэ хамгаалхаар Р. Фишер бэлэн бэшэ байшоо ... тоолоноб гэжэ М. Эйве мэдүүлээ.

Американ гроссмейстер ФИДЕ-гэй дүримүүдые, ... бэрине тоонгүй, мүрысөөндэ хабаадаха тухай зүб... тогтоогдоһон болзор соо үгэбэгүй. Тингэжэ спортын ... сэхэ мүрысөөгөөр нэрэ зэргэеэ хамгаалгаһаа арсай... байна.

НАНГИН ДУРАСХААЛ

ХҮГЖЭМЫНЬ Ч. ПАВЛОВАЙ

ҮГЭНЬ Ц. ГАЛСАНОВАЙ

Саяан уулын оройһоо,
оройһоо
Сагай уняар шэртэеы,
шэртэеы...
Харыт, солдадууд,
Харыт, ветеранууд,
(2 дахин)
Нангин добуунууд байлдаа
һануулна.
Гушаад жэлэй саанаһаа
саанаһаа
Геройн суунууд зэдэлээ,
зэдэлээ...
Шагныт, солдадууд,
Шагныт, ветеранууд,
(2 дахин)
Баатарай соло дуудан
домоглоеы.
Дайнай үеын галые,
галые
Далай соогоо үзэнэм,
үзэнэм...
Наашаа, баатарнууд,
Наашаа, ветеранууд,
(2 дахин)
Нангин дурасхаал дуугаар
байгуулаеы!

ҮШӨӨ «ЗУУЕ» БАЛГАХАМ ГЭЭД...

Архинша хүн түрэдэггүй. Тиигэхэ мүртөө уһан тулам архинша болохоб гэжэ һанадагшьегүй. Энэшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, ухибүүн тушаагаа аба эжы хоёрынь ходо һаналаа табижа, «хүндэ хэлсүүлхэгүй, нохойдо хусуулхагүй» хүн болоһой гэжэ эрмэлзэдэг. Үхибүүнэйнгээ һүбэлгэн ухаансар, ном һудартаа шуран бэрхэ, ядамаггүй байхада, түрэлхидынь хэды шэнээн баясадаг гээшэб. Иигэжэ хүбүүниинь гү ,али басаганиинь эхэ эсэгэ хоёройнгоо оролдолгые харюулжа, ажабайдалай али олон нюусые тон зүбөөр тайлбарилжа, тон зүб шиидхэбэри хэжэ эхилнэ бшуу. Тиигэжэ үхибүүдынь томо боложо, ажалшан түмэнэй жагсаалда зогсожо, ниитэдэ туһатай юумэ хэжэ эхилдэг намтартай.

Эндэһээ удхалан, Владимир Бадмаев арбаад жэлэй саана яһала гэмгүй, үнэн сэхэ, һайхан сэдьхэлтэй хүбүүн ябаа бэлэй. Ажалдаашье урагшатай, үетэн нүхэдэйнгөөшье дунда хүндэтэй... Одоо энээнһээ дэмбэрэлтэй юумэн үгы ха юм. Хүбүүнэйнгөө урагшатай ябахада аба эжы хоёрынь баярлажа, нютаг зондоо һайрхахашье ушартай байгаа. «Юу хэлээ гээшэбта? Манай Санага нютагта архи намнажа, ниитын журам эбдэжэ ябаашад байхагүй, олдохошьегүй» гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд һөөргэдэхэ юм. Соёлой байшанда үдэшэ бури ошодоггүй, тэндэнь ямар юумэнэй болодогые мэдэхэшьегүй хүтэлбэрилэгшэдэй нигэжэ хэлэхэншье ойлгосотой.

Тиихэдэ жаргалдаа дашуурһан Владимир Бадмаев хатуу харые һэмээхэнээр балгаад лэ, үдэр бүри шахуу «хүхюутэйхэн» ябадаг болобо. Заримдаа һогтуугаар соёлой байшанда ерэжэ, ямаршье зэмэгүй хүнүүдтэ халдажа, үһэрэлдэхэ юм. Ахамад нүхэдынь тэрээндэ ажаглалта хээ, нүхэр ёһоной зүбшөл, һургаалшье заагаа. Теэд һогтуудаа дашуурһан Вл. Бадмаев тэдэнэй үгэ дуулахаһаа байтагай, түрэлхидэйнгөө хэлээшые хадууржа абаагүй. Ажал хэхынгээ забһарта үнөөхил «үрөөһэн бөөрэ» гэгшэдтэйгээ уулзажа, хатуу харые балгажа, һогтуугаар шууяа татажа ябаа. Тиигэжэ аали номгон байдалтай Санага нютаг шууяатай боложо, аяар Закаменск хүрэтэр суурхаба.

— Аа, тэрэ Цэрэнэй хүбүүн гэжэ гү? Орхигты саашань. Үгэ дуулаха хүн бэшэл, — гэжэ нютаг зоной хэлсэхэдэ, Владимир Бадмаев бэеэ шэмхэжэ үзөөгүй, зүб тобшололшье хээгүй. Теэд эхэ, эсэгэдэнь хэды шэнээн эшхэбтэр байгааб.

«Хүндэ хэлсүүлэнгүй, нохойдо хусуулангүй» ябахые бүхы наһа далаараа оролдоһон хүбүүнэй буруу харгыгаар ябажа, зүрхэ сэдьхэлыень тамална, зобоохо ха юм.

Нэгэтэ Владимир Бадмаев шал һогтуугаар гудамжада гаража, тушаалдаһан хүнүүдһээ мүнгэ эрижэ һалабагүй. Өөрһөөнь аха гү, али дүү гү? Тэрээндэ хамаагүй. Мүнгэн лэ байгаа һаа, хүроо, Үшөө нэгэ «зууе» балгаад, мангараа тарааха. Ямар жэгтэй юм? Ажабайдалай харгыда һая гаража, һарынгаа салин хүсэдөөр асаржа үрдеэгүй аад, тархяа заһахые оролдоно.

Зүгөөр Владимир хатуу харые гансаараа балгажа, архиин жолоодо хүтэлэгдөөгүй. Нюуса далдаар гэхэ гү, али эдеэнэй забһарта зуун грамм залгиха дуратайшуулай муу нүлөөн эндэ бии. Энэнь ямар хойшолонтой байхаб? Хори хүрэжэ ябаһан хүбүүнэй бэедэ хэды шэнээн хоро хүргэхэб? Тиихэдэ хүбүүнэй ажабайдалда, саашанхи хуби заяанда ямар хохидол асархаб? Энээн тухай Владимир Бадмаевай «үрөөһэн шархинууд» бодомжолоогүй, тобшолол хээгүй.

Владимир Бадмаев шал һогтуугаар гудамжаар һаяхан зайгуултаба, үшөө «зууе» балгаха мүнгэшье олоогүй. Хэды һогтуушье һаа, соёлой байшангай сонхонуудаар зайн галай ялалзахые харажархиба. Үүдыень сэлижэ ороходонь, нютагай залуушуул зүжэг наада бэлдэжэ, сүлөөгүй байба. Һогтуу Вл. Бадмаевта хэлэ боли — адли. Өөрынхеэрээл боложо, ямаршье зэмэгүй хүнүүдые занажа үбсүүгээ ёборбо. Гашуун эдеэндэ галзуурһан хүбүүн хүнүүдые хажуу тээшэнь түлхеэд, соёлой байшангай сценын хажууда байһан Мархаева гэжэ басагые угзага-агзага татажа, ёборжо оробо. Гартаа тудалдаһан юумээр далайжа, бэеыень ойро дутэ табибагүй.

Тиигэжэ зуун грамм архиин түлөө галзуу ааша гаргажа, ямаршье зэмэгүй басагые сохиһон Вл. Бадмаев тухай үшөө юу хэлэлтэйб?

Захааминай аймагай Санагын совхозой партийна организацин, мүн профсоюзай ба комсомолой организацинуудай зүгһөө политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдаһанһаа боложо, иимэ өөдэгүй ушар тохёолдоо гээшэ. Гадна тус аймагай Харацайн совхозой үхэршэн Гомбо Шагдуров мүн баһа мангараа тарааха дуратай байһан. Хүнүүдтэ халдажа, хүсэрхэжэ бай... хододоо аалин даруу ябадаг. ... гэбэшье үдэр бүри шахуу ... шаг гэшхэлхэ. Хэмһээ үлүү... линшье абадаггүй. Теэд ямар ... гөөрөө архидадаг бэ? Г. Ш... ров одоо һүбэлгэн ухаансар... шоо. Заабол нэгэ аргыень олс... дог. Һаалишадай гэртээ оше... малай эдихэ талха мэшээг ... гээр һуулижа, оройдоо нюд... шаха һамбаанда шаргадаа ... уридшалан хэлсэһэн хүнэйдэ ... таргаһаар ерэхэл даа. Ягаа... һаа талхан ха юм. Үлүү ... гүйл. Гомбын мангар тараха, ... танигдаагүй айлай гахайн... халан байхал...

Дээрэ дурсагдаһан хоёр ... юу харуулнаб? Эдэ ажахы... ойлгууламжын, хүмүүжүүлгы... дэлмэриин хангалтагүйгөөр ... даһые эдэ баримтанууд гэрш... Хүн бүхэн ниитын, гүрэнэй ... зоной урда тон ехэ харюусал... Тиимэһээ архидажа, ниитын ... рам эбдэжэ ябаха эрхэ хэнд... үгтэнэгүй. Архиншадтай, ол... тэдэ һаад тойбо хэгшэдтэй ... шангаар тэмсэхэ ёһотойбди.

Г. БАМБАРО...
Буряадай АССР-эй дотоо... хэрэгүүдэй министерст... хүдэлмэрилэг...

Ж. ЗИМИН

БУРЯАД НЮТАГАЙ БАСАГАД, ХҮБҮҮД...

Абамни Алайрай,
яһаараа — хонгоодор,
Эжымни Эхирэдэй,
Эсэгээрээ — хэрмэнтэн.
Арсалан Ахамни
Агада гараа юм —
Агынхиб гэдэг юм.
Өөрөө бя Оорлигойб —
Үдэһөөрөө Ахынхиб.
Дүү басагам—
Даршма —
Түрэһөөрөө Түнхэнэй.
Түнхэн, Ага
Ахадашье
Түрэһэн гараһан
Болоош һаа,
Урдаш, хойтош
Аймагуудта
Үдэһэн бодоһон
байбаш һаа,
Бултааараа, бүлэгөөрөө
Булган дайда Буряадай
Буян һайхан заяатай
Басагад, хүбүүд гээшэбди.
Үзэсхэлэн түби
Дэлхэйн
Үлгэн сагаан
хизаарайнь —
СССР гүрэнэй
угсаатамди,
Сэсэрлиг ороной
Албатамди —
гэжэ бидэ омогорхон,
обог нэрэеэ мэдүүлжэ,
амар жаргал эдлэжэ
ажаһуунхай гээшэбди.

Б. НАМСАРАЙН

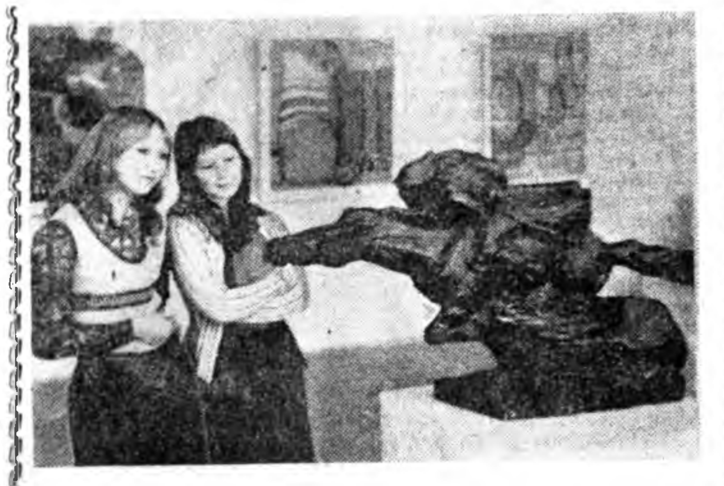
ПОЭТ ЕВГЕНИЙ ЕВТУШЕНКЭДЭ

УНШААБ

Сагаа гамнан,
Шүлэгөөр жүрөөдөөб,
Үргэһөө һамшан,
Евтушенкые уншааб.
Ута, богонишье,
Удха гүнзэгышье.
Хүхюун зугаатайшье.
Хүйтэ даамааршье
Шүлэгүүдынь уншааб,
Шүлһөө залгяаб.
Зимада түрэһэн
Залуу поэт,
Сибирьтэ үдэһэн
Сэсэн поэт,
Орон соогоо алдартайш
Олондо хүндэтэйш,
Харида шууюулдагши,
Хаа — хаагуур
угтуулдагши.

ОРОЛДОНОБ

Саяан уулын үндэртэл
сарюун ябахые оролдоноб,
Байгал далайн
тунгалагтал
һонор ябахые оролдоноб,
Бүргэд шубуунай
харасадал
хурса байхые оролдоноб,
Аглаг нугын зүргэдэл
ажалша байхые оролдоноб,
Ойн гүрөөлэй һонортол
һэргэг байхые оролдоноб,
Хүбэн сагаан үүлэндэл
хүнгэн ябахые оролдоноб,
Арадай домог
Будамшуудал
сэсэн байхые оролдоноб,
Үбгэ эсэгэнэрэй үгэдэл
үнэн байхые оролдоноб,
Ган булад тахадал
хатуу байхые оролдоноб,
Олые үдхэһэн эхэдэл
энхэргэн байхые
оролдоноб,

ҺОНИРХОЛТОЙ ВЫСТАВКЭ

Уран зурагай хүмүүжүүлхы үүргэ айхабтар ехэ гэжэ дэмы хэлсэгдэггүй. Манай ажалшад гоё һайхан уран зурагаар ехэтэ һонирходог, сүлөөтэй сагтаа музейн залнуудаар ябажа, шэнэ шэнэ выставкэнүүдые хаража сэдьхэлээ баясажа байдаг. Тиихэдэ зураг зураха, урлал хэхэ дуратай зон угаа олон.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Москва хотодо тусхай һургуулигүй уран зураашадай бүхэсоюзна выставкэ амжалтатайгаар үнгэргэгдөө бэлэй. «Ажалай алдар соло» гэһэн энэ выставкэ дээрэ манай республикын бүлэг уран зураашадай бүтээлнүүд табигдажа, выставкомой магтаал һайшаалда хүртөө бэлэй. Тусхай һургуулигүй зураашад А. Поляков, М. Абламский, М. Донской, В. Конечных, Д. Баторов гэгшэд выставкомой грамотануудаар шагнагдаһан байха юм.

Хэдэн олон уран зураашадай эгээл эрхим һайн бүтээлнүүдэй шэлэгдэн абтажа табигдаһан энэ выставкые оронойнмай ажалшадта улам үргэнөөр харуулхын тулада гурбан нүүдэл выставкэ болгон хубааһан байха юм. Нэгэ нүүдэл выставкэнь мүнөө үедэ Чехословакида эльгээгдэнхэй, аха дүү социалис оронуудай соёлой харилсаанай нэгэ хубита боложо байна. Тэндэ манай уран зураашa Д. А. Баторовай зураг табигданхай. Хоёрдохи выставкэнь Белоруссиин түб хото Минскдэ, харин гурбадахинь Сибириин ажалшадта харуулхаар асарагданхай. Эндэ 120 зураг. 50 гравюра, 20 скульптура тоологдоно.

Энэ выставкэ Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо һаяхана нээгдэжэ, уран зурагта дуратайшуулай ёһотой һайндэр болоо. Выставкын нээлтэ дээрэ ажалшад, студентнэр олоороо суглараа.

Тусхай һургуулигүй уран зураашад өөһэдынгөө һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые үнгэ будагай хүсөөр дамжуулхые эрмэлзээ гээд выставкэ дээрэ табигдаһан зурагуудые харан сасуугаа ойлгонобди.

Прибалтикын, Молдавиин, Дунда Азиин, оронойнмай алишье хизаарай уран зураашад үе сагайнгаа түхэл шарайе, нютаг оронойнгоо байгаалиие, хүдэлмэришэ баатар хүнүүдые харуулха гэжэ оролдонод.

Эндэ табигдаһан зурагуудай авторнууд — олон ондоо мэргэжэлтэй хүнүүд. Гэбэшье уран зурагта, гоё һайханда дуратай хүнүүд сэдьхэл бодолоороо нэгэн гээд энэ выставкэ гэршэлэн харуулна.

Б. БАТОЕВ,

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: **музейн залнууд соо.**

Б. ГАДЬЯНОВОЙ фото.

ШОГ

ОЙЛГУУЛАА

Энээхэн гэр соо ан бун. Гэрэй эзэн Содном Будаевич журнал хаража диван дээрээ хэсылдин хэбтэнэ. Сонхын хажууда гэрэй эзэн эхэнэр Должод Цыреновна юушьеб оёжо һууна. Хоёрдохи класста һурадаг Абида хүбүүхэн номоо үзэнэ.

— Аба, би нэгэл юумэ ойлгоногүйб.

— Юу ойлгоногүйбши?

— Хүнүүд юундэ хэрэлдэдэг гээшэб даа?

— Байза, шамда хайшан гэжэ ойлгуулалтай гээшэб,— гээд, Содном бодолгото болон дээшэ, доошоо хараба.— Зай, жэшээнь, үглөөгүүр эжыншни ехэ хүхюутэйгээр тэрэ ательедээ ошон гэһээнь, Петр Васильевич гэжэ ноёниинь дэмы газарта зэмэлжэ, хараажа оробо гэлэй. Тиихэдэнь эжышни зэмэгүй һэн хойноо урдаһаань ард гээ.

— Зай, дэмы юумэ бү дуугара, Петр Васильевич тиигэжэ хүнийе дэмыдэ хараажа байха хүн бэшэ.

— Тэрэшни ходо зантайгаад бузар сухалтай ябагша гүб даа. Хүндэ мүртэй мэндэшье хэлэхэгүй.

—Һэ, мэндэшье хэлэхэгүй! Петр Васильевичһаа һайн хүнийе олохош хари. Намда ехэ һайн. зулгы зохид агша.

— Одоол ойлгобоб! Шамда «зулгы», «зохид», бы! Хари, хари, һүүлэй үедэ «Петр Васильевич» гэдэг болоо һэншни!

— Яагааб теэд, шамһаал холо дээрэ даа.

— Аа, үшөө намһаа дээрэ бы! Одоол сэхээ хэлэбэш!

— Хэрэгтэ, хэрэггүй газарта хүнийе бү баһа, нүхэр, хүрөө!

— Одоол хүрөө, тэрэ Петртойшни нюур нюураараа хөөрэлдэхэл байхаб, — гээд, Содном Будаевич һүрэжэ бодошобо.

— Зай, хүрөө даа, аба, эжы! Одоол хүнүүдэй юундэ хэрэлдэдэгые һайнаар ойлгуулжа үгэбэт, — гэжэ ардагар жаахан Абидынгаа хэлэхэдэ, улайлдашаһан нюуртай үбгэ һамган хоёр урда урдаһаа харалсаад, дуугайханууд болошобо.

В. ЛУБСАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хууда... «Хото, городуудтамнай ... хүрэжэ ерэбэ» — түр... шэг. «Мүрысөөнэй ... бэшэг» — суглуулбари ... нидой түл абалга» — ... луулбари. Буряадай А... эй Верховно Соведэй П... диумэй Указууд.

Хоёрдохи хууда... «Һунгуулиин урда тэ... ха хүдэлмэри» — М. ... вой статья. «Ехэ хүби... нууд» — К. Емель... статья.

Гурбадахи хууда... Эрдэмтэдэй БАМ-ай ... шадта эльгээһэн бэшэг ... шье, мартагдаагүй» — ... луулбари.

Дүрбэдэхи хууда... Субботын үдэрэй хуу...

СЭНХИР ЭКРА...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА...

«Орбита». 10.05 — ... риин фашизмһаа сүлө... һөөр 30 жэлэй ойдо ... эй телевидениин прог... 12.50 — Шэнэ һонин. ... — «АБВГ-дейка» (у... 13.30 — «Таанадта, ... хидтэ». 14.00 — 14... Забһарлалга. 14.10 — ... лөөнэй почто» — хү... программа. 14.40 — ... энхэ байлга» — эрдэм... рүүлгын программа. ... энхэ байлгын Бүхэд... үдэртэ зорюулагдана. ... — «Ан амитадай айма... гэтэ). 16.10 — «Хү... календарь». 16.50 — ... тагдашагүй кинолент... «Депутат Балтики» — ... һайханай фильм. 18.... «Время» — мэдээсэл... грамма. 19.00 — СС... арадай артист Георг От... лана. 19.45 — «На ... как на войне» — ур... ханай фильм. 21.15 — ... визор харагшадай ... нуудта «Правда» га... политическэ шэнж... Ю. А. Жуков хар... 22.00 — 22.10 — Заб... га. 22.10 — «Ан ам... аймаг» (үнгэтэ). 23.... Хоккейгээр дэлхэйн ч... нат. Швеци — ЧССР... хенһээ дамжуулга ...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

«СПОРТЛОТОДО» ДУРАТАЙШУУЛАЙ АНХАРА...

«Спортлото» болон «Спортлото-2-ой тираж недел... хэнэй средада үнгэргэгдэдэг болоһон тухай «Спор... гой» Буряадай зонын управлени уншагшадта үшө... һануулна. Энээнтэй дашарамдуулан, тираж бүхэн... точканууд оройдоол 5—6 үдэрэй туршада худалд... «Спортлотодо» дуратайшуул худалдажа абаһан к... кануудайнгаа дуратай зургаан номерые зураад, хо... бооной отделенинүүдтэ, узелнуудта, нөөсэлгын касс... та табигдаһан тусхай хайрсаг руу саг болзортонь ... ёһотой.

Улаан-Үдэ хотодо тиражай үнгэргэгдэхэһөө 2—... рөөр урид, харин хүдөөгэй аймагуудта 6—7 ... урид карточкануудаа хайрсаг руу табиха хэрэгтэй...

Нэгэ карточкаар 3-һаа 5.000 түхэриг хүрэтэр ... шүүжэ болоно. «Спортлотогой» тиражда олоороо ... далсыт!

«СПОРТЛОТОГОЙ» БУРЯАДАЙ ЗОНЫН УПРАВЛ...

Элбэг МАНЗАРОВ

Басни

ХАРГАНЫН ХАШАГ

Харганын Хашаг аалиханаар
Хонинной ноohондо аhалдаад,
Һэрмэгэр шэхэндэнь дүтэлһөөр
Һэмээхэн нигэжэ хэлээ һэн:
— Хайрлыш, нүхэр, намайгаа
Хүдэлмэри бэдэржэ ябаналби,
Ноohонойш шорой шохойе
Нэжээдээр арилган дууһахалби.
Наймаанда худалдаанда гарахадаш,
Намда гэхэшүүл олошорхол,
Нүгөө талаһаань харахада,
Нэрэш дээшээ гарахал,
Хүлһэн тухай һүүлдэ
Хэлсэнэл бэзэбди, — гээд
Хашаг харюу хүлеэбэ.
Хонин бодолгото болобошье,
Хүүртэнь түргэн оробо.
Шэхэнэйнь хойнохоно Хашаг
Шэрэлдэн һуужа абаба.
Хонин хаа-яа һонирхон,
Хүдэлмэри тухай һурана.
Хашаг урдаһаань енгүү
Шэбэнэнэ шэхэнэйнь хойноһоо:
— Яагаа хашартай һонин
Яаралтай хүмши даа, хонин.
Хэхэб гэһэн хойноо
Хүдэлжэл байнаб, — гэнэ.
Хонин найдаад һанаа амар.
Хоног үдэр үнгэрнэ.
Хинагшад гэнтэ ерэһээр
Хаража ноohыень үзэбэ.
Хашаг тэндэ арбаганаһаар,
Хубалза болоһоноо элирбэ.
Хонин толгойгоо гунхуулһаар,
Худалшанда мэхэлүүлһэнээ мэдэрбэ.
Хэлэхэнь эндэ юун байхаб
Хонин шэнгы зарим нэгэшүүл
Худал үгэдэ үнэншөөд хаа-яа
Хооһоор гэмшэлдэн һуудаг лэ.

АНГУУШАН НОХОЙ ХОЁР

ОНТОХОН

Шонын гүлгэдые бултыень алаха гэжэ байтараа ангуушан гэнтэ бодомжолбо: «Үгы, нэгыень нохой шэнгеэр һургабал яаха юм». Тингэжэ һанаад, нэгыень абажа ябаһан мэшээг руугаа хаяжархиба.

Ангуушан тэрэнийе гэртээ асаржа, хэдэн һара соо һайнаар эдеэлүүлжэ, томо болгобо. Хэдышье эдеэлүүлэ эрхэлүүлэ, эльбэ — шонол хадаа шоно.

Шонын гүлгэнтэй хамта ангуушан нохойн гүлгэ тэжээлсэбэ. Тэдэ хоёрые сугтань томо болгожо, аха дүү шэнгеэр тэнжээхэ, агнажа һургаха гэһэн һанаа сэдьхэл ангуушанда түрөө бшуу. Саг түргөөр үнгэржэ, шоно нохой хоёр томонууд болобо.

Эдэ хоёрой алиниинь бэрхэб гэжэ шалгаха хүсэлтэй ангуушан тэдэнээ дахуулжа ой гараба. Хээрэ ангуушан отогоо түхеэрбэ. Хэдэн үдэр агнаба. Үдэшэ унтаридаа эрэжо, амархаа хэбтэбэ. Үдэр соо ябажа эсэһэндээ, ангуушан бүхөөр унташаба. Шоно нохой хоёрынышье өөһэд өөһэдынгөө байрануудта.

Эзэнэйнгээ унтахатай адли шононь тэрэнээ гэтэжэ, добтолхо һанаатай байба. Тэрэ аашыень нохой обёоржо, эзэнээ һэрюулхэ һанаатай ехээр хусадаг.

— Үглөө, энэ хара золигые «унтуулха» байна. Хашартай болобо, — гэжэ ангуушан шиидэбэ.

Ангуушан һүни һэреэд, аниргүйхэн хэбтэнэ ха. Нохойнь шоно тээшээ бороно. Шоноёо адаглан харахадань, тэрэнь өөрыень гэтэжэ хэбтэбэ.

Одоо эндэ ангуушан нохойнгоо юундэ хусадаг байһые ойлгобо.

Хойто үглөөниинь ангуушамнай нохойгоо бэшэ, харин шоноёо «унтуулжархёо» һэн.

Тэрэ сагһаа хойшо нохой хүнэй үнэн сэхэ нүхэр болоһон юм гэлсэгшэ.

В. ГАЛСАНОВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакт... 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-... зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-5... ретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-... сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаган... агитации — 2-56-23, промышленности и строитель... 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, ... туры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-... информации — 2-34-05, общественная приём... 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорс... 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03425. Заказ №...